

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 44 · 6. februar
Sesjonen 2017–2018

Møte tirsdag den 6. februar 2018 kl. 10

President: Ole Mic Thommessen

Dagsorden (nr. 44):

1. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om styrket beredskap gjennom et sterkere jordvern og beredskapslagring av matkorn og Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om en ny jordvernpolitikk som sikrer reelt, nasjonalt vern av matjord (Innst. 112 S (2017–2018), jf. Dokument 8:33 S (2017–2018) og Dokument 8:41 S (2017–2018))
2. Referat

Presidenten: Representantene Gisle Meininger *Saudland*, Nicholas *Wilkinson*, Ingalill *Olsen*, Vetle Wang *Soleim*, Åsunn *Lyngedal*, Heidi Nordby *Lunde*, Øystein Langholm *Hansen*, Tore *Storehaug*, Cecilie *Myrseth* og Carl-Erik *Grimstad*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den midlertidig fritatte vararepresentant for Oslo, Per Espen *Stoknes*, har igjen tatt sete.

Sak nr. 1 [10:00:33]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om styrket beredskap gjennom et sterkere jordvern og beredskapslagring av matkorn og Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om en ny jordvernpolitikk som sikrer reelt, nasjonalt vern av matjord (Innst. 112 S (2017–2018), jf. Dokument 8:33 S (2017–2018) og Dokument 8:41 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Ingunn Foss (H) [10:01:42] (ordfører for saken): Stortinget skal i dag behandle to representantforslag som omhandler jordvern og kornlagring. Komiteen legger til grunn at begge representantforslagene, fra henholdsvis Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne, behandles samlet i denne saken.

Nok tilgang på mat er en sentral del av beredskapen, og det er viktig å ta vare på produksjonsgrunnlaget og jordressursene. Norge har knapphet på matjord, og et samlet storting har fastsatt et mål om at årlig omdisponering gradvis skal ned til under 4 000 dekar per år innen 2020.

Omdisponeringen av dyrket jord har vist en fallende tendens de senere år. I 2013 var omdisponeringen den laveste siden registreringen startet i 1976. Bondevik II-regjeringens halveringsmål, Solberg-regjeringens jordvernstrategi, departementenes arbeid, fylkesmennenes innsats og opplæring av folkevalgte har gitt resultater. Jeløya-plattformen slår også fast at jordvernstrategien skal følges opp.

Regjeringen har gjennomført eller er godt i gang med alle de 17 tiltakene i jordvernstrategien. Flere departementer jobber aktivt for å bidra til at målet blir nådd. Et godt eksempel er fokuset på jordvern i den sist framlagte Nasjonal transportplan. Gjennom plan- og bygningsloven har kommunene det viktigste verktøyet for å ivareta jordvernet, og Høyre er opptatt av at lokaldemokratiet skal ha reell selvbestemmelse, og har tillit til at lokale politikere tar dette ansvaret. Regjeringen har fulgt opp åtte av de ni anmodningsvedtakene som Stortinget fattet i forbindelse med behandlingen av regjeringens jordvernstrategi. Det niende anmodningsvedtaket gjelder målet som skal bli nådd i 2020.

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har foreslått flere tiltak i representantforslagene sine, men det er ingenting i forslagene i denne saken som endrer dagens politikk. Måltallene i jordvernpolitikken, 4 000 dekar per år, står fast, og det er heller ingenting i forslagene som strammer inn dagens regelverk. Det kan jo tyde på at flertallet er fornøyd med dagens politikk for jordvern, som har sitt utgangspunkt i en strategi som ble vedtatt av et samlet storting.

Når det gjelder statlig kornlagring, er forslaget i saken at det skal legges fram en sak i 2019. Det er jo en stund fram i tid, og det er kanskje litt tidlig å forskuttere utfallet allerede nå, slik Senterpartiet gjør, ifølge Nationen. Senterpartiets forslag var at dette skulle etableres allerede i 2018.

Rapportene fra Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, NILF, konkluderer med at de norske verdikjedene for matkorn, mel og bakerevarer kan håndtere de risikoene som er relevante. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, DSB, har analysert tilbudsvikt for korn. DSB foreslår at Landbruksdirektoratet får i oppdrag å overvåke risikoen for internasjonal tilbudsvikt for korn og førråstoffer. Landbruks- og matdepartementet viser til at Landbruksdirektoratet har ansvaret for å forvalte importvernet av landbruksvarer, og som en del av dette ansvaret følger direktoratet med på

den internasjonale markedsutviklingen for landbruksvarer. Departementet vil tydeliggjøre overfor Landbruksdirektoratet at overvåking av risiko for internasjonal tilbudssvikt av korn og fôrråstoffer skal inngå i dette arbeidet.

Konklusjoner i tidligere saker om kornlagring de siste årene er at det ikke er funnet hendelser med høy risiko for norsk matforsyning, og at kornlagring ikke er et målrettet og kostnadseffektivt tiltak for å styrke norsk matsikkerhet. Rapportene viser at det kan forekomme ulike former for forstyrrelser i forsyninger, men det forventes ikke at dette vil få store konsekvenser for matforsyningen i Norge.

Matsikkerheten i Norge blir sikret gjennom nasjonal produksjon, handel og ivaretagelse av produksjonsgrunnlaget. Forsyningsberedskapen innenfor matvaresektoren er basert på at både nasjonal produksjon og import langt på vei kan opprettholdes også i kriser. En fullstendig avsperring fra internasjonale markeder over tid blir sett på som lite realistisk. Norge er og vil fremdeles være avhengig av importerte matvarer, innsatsfaktorer, maskiner og utstyr. Norge er også i den heldige situasjon at vi har en stor sjømatsektor.

I tillegg til den faglige tilnærmingen i rapportene fra NILF og DSB har kornlagring også et etisk perspektiv. Bør vi som har en stor sjømatsektor, rent vann og en relativt trygg matforsyning, opprette en ordening som forutsetter at Norge går ut i internasjonale markeder og kjøper korn som andre lands innbyggere kan bruke til mat, for å la det ligge på lager i Norge? I en eventuell krise i verden eller i våre områder er det kanskje andre og mindre godt stilte land som trenger kornet.

Kornlagring har også en høy pris. Statens landbruksforvaltning har beregnet at prisen på et lager på ca. 100 000 tonn, gitt en verdensmarkedspris på 1,50 kr per kilo, vil koste nærmere 0,5 mrd. kr over en femårsperiode. Hva skal prioriteres ned hvis dette skal prioriteres opp?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:07:02]: Klimaendringene og det samlede sikkerhetsbildet i verden er i endring, og det krever en praktisk politikk fra Stortinget. Det er den praktiske politikken som flertallet i næringskomiteen peker på når vi går inn for beredskapslagring av matkorn og ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget i 2019.

Spesielt mat kommer til å bli et av de viktige sikkerhetsspørsmålene for både Norge og andre land i årene som kommer. Store deler av verdens matproduksjon skjer i de områdene som blir tørrere. I 2010 så vi hvordan tørke i Svartehavsregionen i Ukraina fikk konsekvenser for den internasjonale handelen med korn, og vi ser lignende eksempler flere steder når avlingene vari-

erer eller svikter. Den politikken som Ukraina førte på området, resulterte i bl.a. økte brødpriser i Egypt og Nord-Afrika og var en medvirkende årsak til den såkalte arabiske våren – med uroligheter, opptøyer og ustabilitet for en hel region, som også påvirker verden i dag.

Forsvarets forskningsinstitutt har lagt fram et notat og analyserer nettopp hvordan verden er i endring, og hvordan vi ser at land etter land innfører tiltak for å sikre egen befolkning mat under skiftende omstendigheter. Derfor er spørsmålet om beredskapslagring av matkorn et spørsmål om vi i Norge skal ha en felles forsikring, en felles forsikring som sørger for stabilitet og mat til egne innbyggere i en tid hvor klimaet blir varmere, tørrere og hvor vi har en stor utfordring med å kunne si med sikkerhet hvordan sikkerhetsbildet utvikler seg.

Under første verdenskrig hadde ikke Norge noen beredskap med matkorn. Det fikk også stor betydning nettopp for folks tilgang til mat her i landet. Et kjent bilde fra den perioden er tatt bare noen hundre meter bortenfor her, rett ved siden av slottet, hvor vi ser at man begynner å dyrke opp deler av jorda utenfor Slottsparken. Det illustrerer hvordan man i kritiske situasjoner tar i bruk muligheter for å skaffe mat på måter som man ikke tidligere hadde tenkt var nødvendig. Under andre verdenskrig hadde vi derimot noe korn på lager, og sånn sett gikk den første tiden bedre med tanke på matsikkerheten til befolkningen i Norge.

Dette understreker poenget om forsikringen. Bare tenk over hvor relativt sjelden det f.eks. er behov for en brannforsikring på hus. Vi kan tenke tilbake på våre egne familier. Hvor ofte har vi hørt om et hus som har brent ned – fra starten av første verdenskrig og fram til dags dato? Det er nok ikke så ofte i våre egne familier, men vi kjøper allikevel den brannforsikringen fordi vi ønsker å ha tryggheten hvis det skulle skje.

Flertallet i næringskomiteen har selvfølgelig den holdningen at vi ikke ønsker at beredskapslageret skal bli nødvendig, men omkostningene ved ikke å ha den tryggheten er altfor store dersom det skulle skje. Det viktige prinsippet er at vi må forsikre det vi ikke har råd til å miste, og vi har ikke råd til å miste trygghet for mat.

Vi i Arbeiderpartiet ønsker å kombinere tryggheten for beredskapslagring med offensive grep for å tilpasse den norske kornproduksjonen til et våtere klima, for det er situasjonen her hjemme; mens utenlandsk produksjon foregår i områder som vil bli tørrere, vil norsk matproduksjon møte en virkelighet som blir våtere. Derfor ser vi behovet for at norske kornprodusenter kan investere i korntørke og få muligheten til å lagre korn på det enkelte bruket. Det er en helhetlig politikk som bidrar til både arbeidsplasser og sikkerhet.

Presidenten: Skal representanten ta opp forslag?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:12:04]: Ja, jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Da har representanten tatt opp de forslag som han refererte til.

Nils T. Bjørke (Sp) [10:12:22]: Senterpartiet er svært opptekne av å styrkja beredskapen i Noreg. Då treng me innsats på fleire område. Politi, brannvesen, sjukehus, forsvar, redningsteneste og beredskap under naturkatastrofar er viktige element i totalberedskapen vår. Matvareberedskap er òg ein svært sentral del av beredskapen vår. Me må kort og godt sikra oss mat i ei krise. Å føra ein fiskeripolitikk og ein landbrukspolitikk som brukar ressursane våre berekraftig, er ein viktig del av den totale beredskapen.

Senterpartiet har i sitt representantforslag lagt fram to saker for å styrkja matvareberedskapen: forsterka jordvern og beredskapslagring av korn. Desse to sakene har det til felles at det ikkje er saker spesielt for landbruket. Det er viktige saker for samfunnet.

Jordvern handlar om å ta vare på jordressursane. I eit land med berre 3 pst. dyrka mark er allereie alt for mykje matjord lagt under betong og asfalt, tapt for alltid. Senterpartiet vil gje matjord eit langt sterkare vern, og me er villige til å ta i bruk sterke verkemiddel for å nå målet. Utfordringa med debatten rundt jordvern etter at Stortinget vedtok jordvernstrategien i 2014, er at regjeringspartia har gått inn i diskusjonen med feil oppfatning av realitetane. Regjeringa har hevda at dei har vore i rute med å nå målet frå 2014 om å redusera omdisponeringa ned til 4 000 dekar innan 2020. Problemet for regjeringa er at omdisponeringa i både 2015 og 2016 har vore høgare enn i 2014, då strategien vart vedteken. Det har ikkje gått rette vegen. Difor er det bra at Stortinget i denne innstillinga tek eit oppgjær med den kreative historieforteljinga til statsråden.

Senterpartiet ville gjerne ha vedteke ei rekkje forslag i dag, slik me har i vårt representantforslag, men me ser det likevel som svært positivt at me har fått med oss fleirtalet i komiteen på å gje regjeringa beskjed om å koma tilbake med ein oppdatert jordvernstrategi i samband med revidert budsjett i mai dette året. Det vil gje tid slik at regjeringa får greidd ut tiltaka betre. Det vil ikkje minst gje organisasjonar og andre som er opptekne av jordvern, tid til å spela inn forslag til verkemiddel til både regjering og storting.

Senterpartiet er opptekne av at me får avgjort saka før sommaren. Det hastar med å skjerpa jordvernet. Senterpartiet ser på jordressursen som ein nasjonal ressurs som difor bør forvaltast nasjonalt. Den lokale arealforvaltninga må ta omsyn til dei nasjonale måla for jordvern, og me må få på plass verkemiddel som sikrar dette.

Det andre forslaget som får fleirtal i dag, er vårt forslag om å etablere beredskapslagring av matkorn. Med tanke på at sikkerheitssituasjonen, klimaendringar og andre utviklingstrekk har gjort synleg at me har vorte meir sårbare, er dette på høg tid. Senterpartiet har stått for dette sidan regjeringa Stoltenberg II føreslo det i sitt siste statsbudsjett. Forslaget vart dessverre stroke vekk av Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre etter regjeringsskiftet. No har me fått fleirtal for dette att, og det er bra. Det er ein siger for Senterpartiet, som har arbeidd lenge for å få dette igjennom.

Regjeringspartias svar har i fleire år vore utgreiingar på utgreiingar. For alle sine vurderingar legg regjeringa til grunn at same kva som skjer i verda av krig, sjukdom, klimaendringar eller naturkatastrofar, så vil handelen gå sin gang. Det er i beste fall naivt. Senterpartiet ynskjer helst at me alt til hausten kunna føreta den første løyvinga til å etablere beredskapslagring. Det var det ikkje mogleg å få fleirtal for, men me er svært fornøgde me at fleirtalet på Stortinget no seier at denne viktige delen av beredskapen vår kjem på plass.

Beredskapen handlar ofte om soldatar og krutt, men utan ei trygg matforsyning ville me ikkje koma særleg langt. Regjeringspartia varetek ikkje det som er sjølve hovudoppgåva til staten: å ta vare på sikkerheita og beredskapen til innbyggjarane.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:16:44]: Jord og hav er på mange måtar grunnlaget for eksistensen til Noregs befolkning. Korleis vi forvaltar jord og hav på lang sikt avgjer korleis vi som nasjon vil ha det og korleis vi vil overleve i tida som kjem. Derfor er det forslaget som vi behandlar i dag, av djup betydning for staten Noreg og den norske befolkninga, på same måte som spørsmål kring hav også er det.

Noreg har eit ganske utfordrande utgangspunkt, berre 3 pst. er overflatedyrka mark. Innmarksbeite er det som utgjer desse tre prosentane, og berre 30 pst. av det igjen er det mogeleg å dyrke matkorn på. Så Noregs utgangspunkt er utfordrande, og verda er i endring, som representanten frå Arbeidarpartiet var inne på: Vi ser auka usikkerheit. Klimaendringane og øydelegginga av miljøet fortset, gjerne i eit høgare tempo enn vi har spådd tidlegare. Alt dette utfordrar desse store ressursane vi har. I den situasjonen kan vi vel seie at jordvernet i beste fall står på staden kvil. I verste fall går det feil veg.

Viss vi skal snu denne utviklinga, viss vi verkeleg skal styrkje desse områda, må vi ta vare på den jorda vi har, vi må styrkje ho, og så må vi auke utnyttinga av norske arealressursar. I tillegg må vi ha ein beredskap i tilfelle ting går gale. Og i den situasjonen vi lever i i dag, med klimaendringar, veit vi at det oftare og oftare kan gå gale. I

tillegg har vi ein sikkerheitssituasjon internasjonalt som ser ut til å forverre seg.

For SV er den overordna konkretiseringa av dette bildet – ein – å styrkje jordvernet og – to – å auke kvaliteten på jorda. Derfor er det dessverre eit mindretal, men eit kraftig mindretal, som her går inn for å auke karbonopptaket, at Noreg skal slutte seg til Frankrikes initiativ om 4 promille per 1 000 dekar i auka karbonopptak i jorda. Det høyrast kanskje smått ut, men vi veit at auka karbon gir betre kvalitet på jorda. Så ein ting er å styrkje vernet av jorda, det andre er å få meir ut av jorda, rett og slett å gjere ho meir dyrkbar, av høgare kvalitet.

Det er avgjerande viktig for SV å leggje om landbruket, frå ein stadig vekk meir importavhengig matforsyning til ein meir sjølvforsynt landbrukspolitikk – kort sagt å ta jorda i bruk, å leggje ein landbrukspolitikk der vi tar i bruk meir av areala som ligg i utkanten, der vi får fleire små bruk. Det er vegen Norge må gå viss vi skal ha eit mål om auka sjølvforsyning.

Saka vi behandlar i dag, der eit fleirtal på mange måtar dyttar spørsmålet inn til revidert nasjonalbudsjett, trur eg er fornuftig. Da vil vi få eit større kunnskapsgrunnlag å byggje dette på, og det vil vere eit større grunnlag for fleira til å ta stilling til nye tiltak som kan styrkje strategien for jordvern.

Vi har også eit fleirtal for å etablere ei beredskapsordning for korn. Det trur vi er avgjerande viktig. Vi må ikkje vere naive i den tida vi lever i. Vi kan ikkje seie at vi på den eine sida må styrkje politi, forsvar osv. og hausse opp den usikkerheita vi lever i i verda, men at vi på matfeltet berre skal dempe det heilt ned og ha ein heilt annan inngang. Vi må ha eit edru forhold til desse spørsmåla. Det er openbert at vi i Noreg – med den vesle tilgangen vi har til areal kor det kan dyrkast korn – treng å ta våre forholdsreglar.

Det er ingen forslag vi i SV står bak aleine, men vi vurderer altså forslaget som Senterpartiet har kome med. På mange vis er vi einige i veldig mange av dei forslaga som Miljøpartiet Dei Grøne har kome med. For oss har det vore viktig å sørgje for eit fleirtal, slik at vi kan gå vidare og få ein ny runde på dette i samband med revidert nasjonalbudsjett. Så vi vurderer om vi kanskje også – sekundært – skal røyste for forslaga til Miljøpartiet Dei Grøne. Den primære linja vår her er å få eit tydeleg fleirtal som faktisk vil snu den utviklinga som vi er ein del av no.

André N. Skjelstad (V) [10:21:56]: I 2014 lanserte Venstre et forslag i Stortinget som førte til den jordvernstrategien vi kjenner i dag. Det var ambisiøse mål, og vi ga regjeringen en klar bestilling: Innen 2020 skulle omdisponeringen av dyrket jord ligge på under 4 000 dekar. Dette målet forpliktet regjeringspartiene seg til i

den nye regjeringsplattformen. For å nå 2020-målet er det i dag ikke behov for nye mål, nye ordninger og nye utredninger. Vi må følge opp den jordvernstrategien som ble vedtatt i 2015. Dagens opposisjonsforslag i Stortinget bidrar dessverre til å svekke fokuset på jordvernstrategien og omdisponeringsmålet.

Opposisjonen ønsker en oppdatert jordvernstrategi framlagt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. En kan spørre seg hva de trenger utover den jordvernstrategien vi har per i dag, med en ambisiøs målsetting og klare oppgavebeskrivelser for kommuner, fylkeskommuner og stat. En oppdatering kan fort gå på bekostning av omdisponeringsmålet for 2020. Jeg forstår opposisjonens forslag som uttrykk for bekymring for jordvernet. Det er en bekymring som undertegnede deler. Det er et engasjement som jeg synes er positivt, men det oppnås ikke gjennom å vedta oppdateringer av eksisterende målsettinger.

Et mindretall ber også regjeringen vurdere å slutte seg til Frankrikes «4 per 1000-initiativ» og hvilke konsekvenser det vil ha, og komme tilbake til saken i revidert nasjonalbudsjett i 2018. En slik vurdering vil igjen være med og distrahere oss fra målsettingen om jordvernstrategien som vi har funnet enighet rundt i jordvernstrategien fra 2015. Skal vi nå 2020-målet, kan vi ikke følge hver tangent som opposisjonen ønsker å utforske. Vi må holde oss til målsettingen vår og fokusere på implementeringen.

Det finnes ingen andre partier på Stortinget med større fokus på jordvern enn Venstre. Jeg er glad for at våre regjeringspartnere er med på en så klar forpliktelse til jordvern som det vi har i Jeløya-plattformen. Den nye regjeringsplattformen ble først ferdigstilt for noen uker siden, og jeg maner nå til at regjeringen må få ro til å levere på løftet sitt. Jordvernstrategien skal følges opp i løpet av denne perioden.

Jeg lyttet med interesse til representanten Sandtrøen og forelesningen han hadde om historien. Jeg er ikke så sikker på at det bare var kornprisen i Ukraina som skapte den arabiske våren. Jeg tror det var flere sammenhenger samtidig. Men det betyr ikke at jeg ikke er enig i at en skal vurdere å se på et beredskapslager for korn. Det tror jeg vil være fornuftig, men jeg tror også at man må bruke den tiden som må til.

Jeg så også i dagens Nationen – og jeg deler noe av oppfatningen her – at vi er nødt til å gjøre de vurderingene, men jeg tror de vurderingene må ses i en litt større sammenheng. Da vi hadde de siste rundene i salen her i fjor vår om hvor viktig kornjord er, var det et klart mindretall som ønsket å snu kanaliseringspolitikken ved å svekke nettopp de beste områdene å drive korn på. Det synes jeg er et paradoks.

Representanten Knag Fylkesnes snakket om kvaliteten på jorda. Det er jeg enig i. Derfor var også flertallet den gangen villig til å legge enda mer penger på bordet i forbindelse med grøfting, for det handler om kvalitet på jorda. Det er viktig å se på flere mulige utganger når det gjelder dette.

Det ene som i hvert fall er særs viktig når vi snakker om beredskap, er at den norske kanaliseringspolitikken må stå fast. Vi må drive med kornproduksjon, matkornproduksjon, der vi har mulighetene til det, og ikke gå til kamp mot det. Det håper jeg også at flertallet i denne sal ikke gjør en reversering av, slik de prøvde i fjor vår. For det handler også om beredskap.

Jeg er enig med representanten Bjørke i at det ikke bare handler om kuler og krutt – beredskapen er tuftet på mye mer, bl.a. matvarer, som korn, men også andre matvarer. Derfor tror jeg det er viktig å bruke den tiden som er helt nødvendig på dette, slik at vi får en sak som er tuftet på fakta og ikke på så mye annet.

Steinar Reiten (KrF) [10:26:51]: Jordvern og beredskapslagring av korn handler om hvordan vi forbereder oss på framtidige kriser og uroligheter. Den nasjonale matsikkerheten kan sies å være god på kort sikt og så lenge ikke geopolitiske eller klimamessige hendelser påvirker global matproduksjon og handel. Dette er likevel en tilstand som ikke kan forventes å vedvare i et lengre tidsperspektiv. Flere globale trender viser at også Norge med stor sannsynlighet vil møte økende utfordringer når det gjelder å opprettholde matsikkerheten på dagens nivå i framtiden.

Verdens befolkning, som i dag utgjør om lag 7,6 milliarder mennesker, vil sannsynligvis passere 10 milliarder midt på 2050-tallet, ifølge prognoser fra FN. Denne befolkningsveksten – sammen med en generell velstandsøkning og vekst i middelklassen i folkerike land som Kina og India – gjør at FNs matvareorganisasjon, FAO, anslår at verdens matvareproduksjon faktisk må doubles innen 2050. En global oppvarming som følge av økte utslipp av klimagasser vil i samme periode føre til en gjennomsnittlig reduksjon i verdens avlinger på 2 pst. hvert tiår, ifølge FNs klimapanel. Mot slutten av det 21. århundre vil reduksjonen i verdens avlinger kunne bli på hele 5 pst. hvert tiår.

Sett i lys av disse prognosene mener Kristelig Folkeparti at jordvern og matsikkerhet er blant de viktigste politikkområdene både nasjonalt og globalt. Det gjør at Kristelig Folkeparti mener det er nødvendig med nye virkemidler for å redusere omdisponering av matjord, og at vi får på plass beredskapslagring av korn.

For Kristelig Folkeparti handler jordvern om generasjonsansvaret vårt. Vi må forvalte våre ressurser slik at senere generasjoner også kan nyttiggjøre seg dem. Byg-

ger vi ned matjord i dag, fratrar vi framtidige generasjoner muligheten til å dyrke mat på det samme arealet. Og med et økende antall mennesker i verden vil denne ressursen bare bli viktigere og viktigere for hvert år som går. Derfor er det nødvendig at vi når målet om å redusere omdisponering av matjord til 4 000 dekar årlig. Kristelig Folkeparti mener derfor at det er viktig at nye virkemidler blir vurdert, og vi støtter at regjeringen får i oppdrag å vurdere forslagene i de to representantforslagene som foreligger, samt komme med andre forslag.

Samtidig er det viktig at ikke alt ansvaret for jordvern blir sentralisert til nasjonale myndigheter, slik noen av forslagene legger til rette for. Vi trenger sterke nasjonale regler og føringer, men vi må ikke komme i en situasjon der vi tar ansvaret bort fra lokalsamfunnene og lokale myndigheter. En ensidig sentralisering av ansvar, der jordvern blir noe en skal drive med i Oslo, er ikke riktig vei å gå.

Kristelig Folkeparti mener derimot at det er nødvendig med bedre samspill mellom lokale, regionale og nasjonale myndigheter for å redusere omdisponering av matjord. Alle forvaltningsnivå har ansvar for å bevare dyrket jord. Lokalpolitikere som lokal planmyndighet må fortsatt bidra til at omdisponering av dyrket jord blir redusert, samtidig som fylkesmenn må være sitt ansvar bevisst gjennom innsigelser til planer der jordvernhen-syn ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Det er fortsatt et stort potensial for å drive utvikling uten å bygge ned dyrket jord. Lokale planmyndigheter havner ofte i krevende avveininger når omdisponering av dyrket eller dyrkbar jord framstår som en forutsetning for å gjennomføre næringsetableringen og boligutbyggingen. Her er det fortsatt behov for mer bevisstgjøring hos lokalpolitikerne om jordvern, og at det blir iverksatt tiltak for å øke kompetansen.

Klimaendringer og befolkningsøkningen i verden gjør at handlingsrommet i framtiden blir mindre. Vi kan ikke forvente å kunne lene oss på import av mat i en verden der matproduksjonen må fordobles, og der dyrkbar jord vil kunne bli et knapphetsgode. Det er derfor nødvendig at vi bruker handlingsrommet de neste årene til å få orden i eget hus på vegne av framtidige generasjoner. Vi må sørge for at vi har matjord til å dyrke mat til egen befolkning, og vi trenger beredskapslagre av korn som kan hjelpe oss gjennom kriser. Sett i lys av langsiktige trender når det gjelder klimaendringer og global befolkningsvekst, mener vi derfor at arbeidet med å etablere beredskapslagre må starte i denne stortingsperioden. Vi slutter oss derfor til innstillingen, der regjeringen blir bedt om å fremme en egen sak for Stortinget i løpet av 2019 om etablering av nasjonale beredskapslagre av korn.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:31:53]: Som representant for Miljøpartiet De Grønne i Oslo representerer jeg mange velgere som er glade i å dyrke basilikum og tomater i blomsterkassene på balkongen. Snart varmer vårsola i pottene, og gulrot- og solsikke spirer trer fram. Det er hyggelig, lærerikt og helsefremmende. Men uansett hvor godt vi steller med tomatplantene våre, monner det svært lite hvis vi skal skaffe mat til nasjonen. Da trenger vi dyktige bønder, levende bygder og matjord.

Matjord burde være nærmest hellig for oss. I ett gram matjord kan det være flere milliarder av bakterier i et utrolig komplekst samspill med næringsstoffene. Den er uerstattelig. Naturen har brukt tusenvis av år på å lage den. Den er grunnlaget for enhver sivilisasjon. Her i Norge er matjord ekstra sjelden, for bare 1 pst. av landet er egnet til å dyrke matkorn. Bare 3 pst. egner seg til å dyrke mat. Likevel fortsetter vi å legge matjord under asfalt, kunstgressbaner, boliger og kjøpesentre. Kommunene i Norge lar hvert år 6 000 mål matjord forsvinne. Mye av det samme skjer i resten av verden. European Environment Agency varslet nylig at Europa mister mange, mange kvadratkilometer med matjord hver dag.

Samtidig trenger menneskene stadig mer mat. FNs mat- og jordbruksorganisasjon, FAO, har beregnet at den globale matproduksjonen må økes med 70 pst. for å sikre verdens befolkning nok mat innen 2050.

For De Grønne er jordvern et verdispørsmål. Solidaritet med framtidige generasjoner er kjernen i vår politikk. Vi kan ikke fortsette å frarøve våre barnebarn muligheten til å dyrke mat av hensyn til kortsiktig inntjening for utbyggere og kommunene, spesielt ikke når vi vet at vi er på vei inn i en framtid der klimaendringer, befolkningsvekst og forvitring av matjord internasjonalt forventes å svekke matsikkerheten over hele verden.

I representantforslaget fra De Grønne som behandles her i dag, ber vi om støtte til sju konkrete tiltak. Det gjør vi fordi vi vil fylle regjeringens jordvernstrategi med konkrete prioriteringer som får den til å virke. Vi har allerede mange, mange ganger vedtatt gode intensjoner og fine ord om strengere jordvern. Nå er tiden inne for å gå fra prat til handling.

Derfor foreslår vi i De Grønne i dag en reform av norsk arealpolitikk der ansvaret for matjord løftes fra kommunalt til nasjonalt nivå. I tillegg til å flytte dispensasjonsretten krever vi vesentlige innstramminger i kravene for å kunne gi dispensasjon i henhold til jordloven. Vi foreslår at matjord skal kunne gis varig vern, og vi foreslår en lovfesting og innskjerping av måltallet for nedbygging av matjord fra 4 000 dekar til 2 000 dekar per år – for å nevne noe.

Vi må bare konstatere at næringskomiteen ikke har tatt ett eneste av våre forslag til følge når det kommer til

votering, men heller ber om en revidert strategi i revidert budsjett. Tidligere hvis man ønsket at intet skulle skje, nedsatte man en komité. Nå har ordet «komité» ikke lenger så god klang – man kaller det «strategi» isteden. Dette er skuffende.

Vi i Miljøpartiet De Grønne er ikke i tvil om at både Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti – som vi nettopp har hørt – har gode intensjoner når det gjelder jordvern, men i denne saken er det nå på tide å skjære igjennom. Det ser det imidlertid ikke ut til at Stortinget vil gjøre i dag. Det ser ut til å være mer fristende å snakke varmt om jordvern på nasjonalt nivå, samtidig som den motsatte praksisen fortsetter lokalt. Vi i Miljøpartiet De Grønne tror at det må bli Stortinget, ikke regjeringen, som må ta ansvaret for å skjerpe jordvernet i denne perioden, og vi mente det burde skje gjennom en skikkelig behandling i næringskomiteen. Derfor vil jeg oppfordre Stortinget til å støtte forslagene fra oss i De Grønne i dag.

Til slutt vil jeg understreke to ting:

For det første: Miljøpartiet De Grønne gir sin helhjertede støtte til alle de fornuftige forslagene i dag som gjelder beredskap.

For det andre: Vi stemmer selvsagt for komitéflertallets forslag til vedtak om at det skal legges fram en ny og strengere jordvernstrategi. Hvis denne strategien viser seg å være for svak, håper jeg at Arbeiderpartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet i behandlingen av revidert budsjett vil støtte oss i arbeidet med å rette opp disse svakhetene.

Med dette tar jeg opp forslagene fra De Grønne.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Jon Georg Dale [10:37:04]: Alle i denne saken har teke til orde for å ta vare på jordressursen for å opprettholde og auke matproduksjonen. Det er vi alle enige om.

Det andre vi er enige om, er at nedbygginga av matjord har vore for stor, og at vi difor må ha eit meir ambisiøst mål enn det som var gjeldande då Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV regjerte.

Det tredje vi er enige om, er alle dei tiltaka som ligg i dagens jordvernstrategi, som vart behandla i Stortinget for om lag to år sidan.

Det vi er ueinige om, er kor raskt det er fornuftig og mogleg å oppdatere ein strategi som er under utrulling veldig mange stader i forvaltninga. Som vi har varsla i svaret til komiteen, er vi allereie i ferd med å gjennomføre dei fleste av dei 17 forslaga som ligg i strategien. Vi har følgd opp åtte av dei ni oppmodingsvedtaka som Stortinget har fatta i samband med jordvernstrategien, og vi skal fortsetje det arbeidet.

Men viss ein er oppteken av jordvern – i substans – er eg usikker på om den mest hensiktsmessige måten å få regjeringas faktiske vurdering av ulike forslag er å leggje opp til ein frist som i praksis gjev oss tre månader på å gjere det. Dei forslaga som ligg i stortingsdokumenta – i dei to representantforslaga – har vi vurdert i det svarbrevet vi har gjeve til komiteen. Andre forslag som vi eventuelt må vurdere, er det umogleg å gje fullgode svar på i løpet av den tidsfristen som Stortinget har sett. Så viss ein er oppteken av substansen i jordvernet og vil ha ei vurdering frå regjeringa og ei utgreiing frå departementet av flest mogleg av desse forslaga, bør Stortinget utsette fristen til statsbudsjettet for 2019. Viss ein gjer det, vil eg oppmode regjeringspartia til å slutte seg til forslaget om det. Då kan ein få ein fornuftig gjennomgang, ei oppsummering av det vi allereie har gjort, og ei vurdering av ytterlegare forslag. Utan det vil eg ikkje vere i stand til å gje tilstrekkelege svar på det som Stortinget seier at dei ønskjer svar på.

Jordvern handlar om lokale prioriteringar. Eg trur ikkje det er fordi Senterparti-ordføraren i Orkdal ikkje er oppteken av jordvern at dei no omdisponerer 110 dekar med dyrka jord til ny kyllingfabrikk. Eg trur det er fordi ein lokalt ser at dette er vanskelege prioriteringar, og at det av og til er andre omsyn som også veg tungt.

Miljøpartiet Dei Grøne er ærlege når dei seier at dei vil ta frå kommunane dette ansvaret, men det seier stortingsfleirtalet at dei ikkje vil gjere. Det fordrar at vi har heilt andre prosessar opp mot dei som tek avgjerdene, som i praksis er kommunane, enn det som vi har i dag. Landbruksdepartementet vedtek ikkje i nokon særleg grad om dyrka areal skal verte omdisponert. Det er kommunane som gjer det. Det er arbeidet opp mot kommunane som er det viktige, dersom vi skal klare å nå jordvern målet innan 2020.

Når det gjeld forslaget om beredskapslagring av matkorn, viser eg til dei vurderingane som saksordføraren kom med i sitt innlegg, men vi skal svare på det oppdraget som Stortinget no gjev oss. Eg opplever at Stortinget flyttar seg frå dei posisjonane ein tidlegare har hatt, når ein no seier at beredskapslagring kan handle om korn-tørking på eigen gard. Det er ei meir fornuftig tilnærming, som vi skal gjere ei vurdering av og melde tilbake om i løpet av 2019. Men det er alltid viktig å hugse kva det er vi beredskapslagrar mot. Viss vi beredskapslagrar mot krig og konflikt, kan ein seie at det å ikkje disponere korn er sentralt, men med to møller i landet kan ein jo lure på kor budde vi er til å handtere ein slik situasjon likevel, også om vi hadde hatt matkorn lagra. Har vi teke vekk risikoen? Det er eg ikkje sikker på.

Viss det er snakk om handelsblokkade, som ofte er det argumentet som vert brukt, ser det ut som om ein ikkje

tek omsyn til at Noreg ikkje er eit land aleine i handelspolitikken. EØS-avtalen, som enkelte parti her er imot, sikrar at Noreg er ein del av den indre marknaden i EU. Den indre marknaden i EU har store eksportbehov når det gjeld matkorn, for normalproduksjonen er langt over eige konsum i den indre marknaden i EU. Så ein skal altså beredskapslagre også det, for ein situasjon som er lite sannsynleg. Det gjer at det krevst betydelege utgreiingar viss ein skal gjere dette, i tillegg til dei utgreiingane vi allereie har hatt, som fastslår at det ikkje er behov for dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [10:42:41]: Jeg velger å tolke statsråden positivt, og jeg har for så vidt et inntrykk av at han også er enig i at en trenger å sette opp farten litt når det gjelder omdisponering av dyrkbar jord.

Det er satt et mål om 4 000 dekar innen 2020. Det ble satt imot det som regjeringen i utgangspunktet foreslo i sin jordvernstrategi, som var 6 000 dekar, men vi omdisponerer enda altfor mye per år. Det siste året er det en nedgang på 300 dekar, så vidt jeg kan huske, og det betyr at en ikke klarer å nå målet om 4 000 dekar innen 2020.

Ut fra det som nå, tilsynelatende, blir vedtatt: Kan statsråden anskueliggjøre hvordan han vil angripe dette? For uavhengig av Stortingets vedtak antyder han jo i sine svarbrev til komiteen at jordvernstrategien følges opp, og at en er på god vei til å nå målet om kun 4 000 dekar omdisponert.

Statsråd Jon Georg Dale [10:43:45]: Viss ein skal nå det målet, fordrar det eigentleg to klare prioriteringar. Det eine er tydelegare prioriteringar i kommunane, og det gjer at kompetanseutvikling for dei som tek avgjerdene der, er ganske viktig. Difor arrangerer regjeringa i eit samarbeid med KS jordvernkongressar rundt omkring for å få kommunepolitikarar – som er dei som tek desse avgjerdene – betre oppdaterte og betre i stand til å følge det fastsette målet. Det andre er at det er ein del offentlege etatar som tek avgjerder, eller som er pådriverarar for avgjerder om omdisponering av jord, f.eks. transportetatane, som vi også jobbar systematisk med.

Så eg meiner vi er på god veg igjennom den prosessen. Men det er ingen tvil om at målet er ambisiøst. Det er også grunnen til at vi har dyrka meir enn 6 000 dekar i snitt over dei ti siste åra. Det er mogleg å nå dette målet, men viss vi skal ha nye tiltak, bør ein ha noko lengre frist enn tre månadar for å få det til.

Terje Aasland (A) [10:44:49]: I brev til komiteen signaliserer statsråden at han egentlig er på god vei, og at strategien som er vedtatt, må få lov til å virke. Men nå peker statsråden på to områder som er helt vesentlige.

Det ene er kommunene og offentlige etater. Jeg er enig i det. Men så kan det jo vise seg at en ikke klarer å nå målet til tross for de reglene som nå gjelder. Vil da statsråden ta et initiativ til at en både styrer og kontrollerer kommunene og offentlige etater, slik at det jordvernmålet på maks 4 000 dekar omdisponert faktisk nås innen utgangen av 2019?

Statsråd Jon Georg Dale [10:45:29]: Viss eg skal lese spørsmålet slik at ein vil ta frå kommunane den mynda dei har etter plan- og bygningslova til å disponere jord, er svaret på det nei. Eg trur samarbeid med kommunane er svaret. Eg trur ikkje svaret på fornuftige prioriteringar, fornuftige avvegingar i kompliserte lokale problemstillingar er å flytte ansvaret til staten. Eg har tiltru til at kommunepolitikarane evnar å handtere det, og difor trur eg svaret er at vi må samarbeide tettare med dei.

Når det gjeld dei statlege etatane, som i mange tilfelle omdisponerer jord, er det også der viktig at ein tek inn over seg at Stortinget har fastsett eit nytt mål, at ein søker andre omdisponeringar enn av dyrka jord i dei tilfella det er mogleg. Men også Stortinget har jo vedteke eit mål om 4 000, fordi ein innser at det av og til er nødvendig med nokre kompromiss viss ein skal bygge ut nødvendig transportinfrastruktur og for så vidt òg annan infrastruktur rundt dei store byane våre.

Nils T. Bjørke (Sp) [10:46:43]: Statsråden seier at han vil samarbeida med kommunane og ikkje overta makta frå dei. Men all erfaring viser at når det vert harde tak i kommunane, og det er sterke næringsinteresser som kjem inn, klarer ikkje kommunane å stå imot. Mange fylkesmenn slåst for å stoppa omdisponering som kommunane gjer. Vil ministeren med bakgrunn i det ein ser, at det går i feil retning, støtta fylkesmennene når dei stoppar omdisponering i kommunane, eller vil han overprøva dei, som han har gjort ved fleire høve?

Statsråd Jon Georg Dale [10:47:22]: Det er utruleg å høyre Senterpartiet, som ikkje har tillit til at kommunepolitikarane gjer fornuftige vurderingar. Det er eit anna senterparti enn det vi normalt høyrer i denne salen. Eg har i motsetning til Senterpartiet tillit til lokalpolitikarane landet over. Eg kjem til å bruke den retten eg har, og den plikta eg har, til å klagebehandle søknader som vert klaga inn for departementet. Men det er ikkje slik at eg har ei prinsipiell tilnærming i dei sakene. Eg går konkret inn i dei, vurderer om dei føresetnadene som ligg til grunn, er oppfylte, og gjer ei sjølvstendig klagebehandling fordi det ligg til departementet å gjere det. Så antydningar om at dette er ei overordna tilnærming der eg unnlèt å følgje opp jordvernmålet, er det ikkje grunnlag for, og eg trur det hadde tent også Senterparti-

et dersom dei hadde prøvd å opptre med noko større presisjon når dei omtalar den saksbehandlinga vi driv med.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:48:42]: Vedtak er vedtak. Eg høyrer at ministeren seier at han ikkje vil rekkje det på tre månader. Samtidig er han ueinig i å gjere det som Stortinget har bedt han om å rekkje. Det er jo interessant.

I svarbrevet frå ministeren kjem det fram at arbeidet opp mot kommunane i stor grad handlar om at han har sendt brev der han har presisert viktigeita av jordvern. Han har bedt fylkesmennene om å arrangere jordvernkonsferansar og tilbode opplæring til kommunepolitikarar gjennom fylkesmennene. Det er da hovudlinja i arbeidet med å oppfylle eit nasjonalt mål. Vil ministeren vurdere andre typar tiltak når han trekkjer fram arbeidet opp mot kommunar som så sentralt i sin eigen strategi?

Statsråd Jon Georg Dale [10:49:49]: Svaret på det er ja. Men det ville ha vore ein fordel dersom representanten Fylkesnes høyrde heile innlegget mitt, for eg sa at det er vanskeleg å gjere nye, grundige utgreiningar innan den fristen som Stortinget ligg an til å fastsetje, som er revidert nasjonalbudsjett, men at eg oppfordrar regjeringspartia til å stemme for forslaget dersom ein utset fristen. Når ein då konkluderer med at eg er ueinig i å følgje opp dette, er det kanskje grunn til å følgje noko betre med gjennom heile innlegget og ikkje berre dei delane ein har eigeninteresse av. Eg meiner det er viktig at vi når jordvernmålet. Eg meiner det er min jobb å nå målet som Stortinget har fastsett, men eg meiner også at dersom ein skal gjere det, må ein ha arbeidsvilkår til å gjere det. Dersom Stortinget ber om nye vurderingar fordi ein vil ha nye vurderingar om kva ein kan gjere av nye grep, må ein også erkjenne at ein må ha tid til å gjere dei skikkeleg. Men dersom ein berre vil vise ei symbolsk handling, kan ein naturlegvis oversjå slike råd.

Steinar Reiten (KrF) [10:51:05]: Den 30. mai 2016 behandlet Stortinget et representantforslag fra Kristelig Folkeparti om en mer miljøvennlig og bærekraftig luftfartsssektor med god kapasitetsutnyttelse. Et enstemmig storting gjorde da følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen foreta en uavhengig kartlegging av flyplasskapasiteten på det sentrale Østlandsområdet i et fremtidsperspektiv. I denne sammenheng må det også ses nærmere på de ikke-statlige flyplassenes plass i norsk luftfart.»

Til tross for det vedtaket har regjeringen latt Avinor fortsette utredningsarbeidet med en tredje rullebane på Gardermoen, uten at det er gjort noen helhetlig og grundig analyse av om flyplassene på Rygge og Torp kan av-

laste Gardermoen som et alternativ til en tredje rullebane der.

Sett i lys av vedtaket som Stortinget kommer til å gjøre i dag om en revidert jordvernstrategi: Mener statsråden at det er en framtidsrettet tilnærming når en ny tredje rullebane på Gardermoen vil kunne føre til nedbygging og båndlegging av om lag 3 000 mål dyrket og dyrkbar jord?

Statsråd Jon Georg Dale [10:51:59]: Eg trur representanten Reiten skal vere glad for at eg ikkje driv med saksbehandling av så store byggjeprojekt direkte i Stortinget. Det trur eg også mange andre aktørar skal vere glade for at Stortinget normalt ikkje driv med.

Det som er viktig, er at det også innanfor det fastsette jordvernmålet på 4 000 dekar kjem til å vere nedbygging av dyrka jord, fordi grunnleggjande infrastruktur og utvikling av byane er så viktig mange plassar at ein må innsjå at ein må kompromisse.

Noko som vi burde ha gjort tydelegare, og som eg arbeider med no, er å sjå på korleis vi, sjølv om vi har eit fast og rundt mål på 4 000 dekar, sørgjer for at det ikkje er den beste jordbruksjorda som ryk først. Korleis sørgjer vi for at vi prioriterer tydelegare i alle typar vurderingar mellom den beste jorda og den mindre verdifulle jorda, viss ein kan kalle noko jord for det? Det er blant dei tiltaka som det er viktig å sjå vidare på, men då må ein ha god nok tid til å gjere det.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:53:10]: Det ligger i dag an til å bli et stortingsvedtak om en revidert jordvernstrategi innen revidert nasjonalbudsjett for 2018.

Jeg hørte nettopp av statsråd Dale at tre måneder er altfor kort tid. Mitt spørsmål er: Hvor realistisk er det å få til noen som helst substansielle endringsforslag til en reell kursendring innen revidert nasjonalbudsjett for 2018? Dersom stortingsflertallet vedtar dette i dag, hva er handlingsrommet som statsråden og regjeringen ser for seg?

Statsråd Jon Georg Dale [10:53:48]: Handlingsrommet for at eg får gjort grundige vurderingar av nye konkrete forslag, er lite. Det bør Stortinget vere kjent med når ein er meir oppteken av fristen enn av substansen. Difor anbefaler eg å utsetje fristen til statsbudsjettet for 2019 viss ein er oppteken av substans.

Eg kan alltid gjere ei vurdering av det vi allereie har vurdert, men då vil eg heller bruke store delar av kapasiteten vi har til dette i departementet, til å gjennomføre dei grepa som er i ein gjennomføringsprosess, men som ikkje er ferdigstilte. Det ville ha vore meir fornuftig gitt den framdrifta vi no har. Eg skal etter beste evne følge opp det Stortinget vedtek, men det er naturleg at Stortinget er kjent med at når ein gjer slike vedtak, er det

grenser for kva ein faktisk rekk på den tida, der departementet f.eks. også skal gjennomføre jordbruksforhandlingar, som er ganske krevjande prosessar, i løpet av våren.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:55:09]: Det var interessant å høre saksordfører Foss antyde at det var etisk betenkelig å bygge opp kornlagre. Det etisk betenkelige er vel å vente til krisen virkelig er der og verdensmarkedet ikke fungerer. Da kan vi snakke om at det er etisk betenkelig å kjøpe seg fri fra krisen.

I dag diskuterer vi noe av det viktigste for oss mennesker: grunnlaget for mat og matproduksjon. Presset mot matjorda er stort. Vi blir stadig flere mennesker her i landet og i verden som trenger et sted å bo, veier man kan transportere seg på, arbeidsplasser, butikker, kjøpesentre – og å bygge vei, jernbane og annen infrastruktur, areal til boligbygging og ikke minst næringsbygg. Alle konkurrerer om de beste og mest sentrale områdene, og det er ofte områder med matjord.

Vi må ha mat for å leve. Verdien matjorda representerer, er langsiktig. Mange og sterke interesser kjemper om å få bruke de samme arealene.

I Norge har vi kun 3 pst. dyrket mark, og andelen går ned samtidig som vi blir flere som trenger mat. Norge har god plass, men lite matjord. Nettopp derfor er det viktig å ta vare på den matjorda vi har. Det er utfordrende, men helt nødvendig.

Da regjeringen lanserte kommunereformen, var bedre disponering og utnyttelse av arealene et av kronargumentene til daværende kommunalminister Jan Tore Sanner. Fra tilhengerne av større kommuner ble jordvernet stadig trukket fram som et argument. Tanken var at større kommuner ville få større arealreserver, og at det da ikke ville være nødvendig å bygge ned matjord.

I regionen jeg kommer fra, Indre Østfold, har vi noen av landets beste dyrkingsarealer, og vi har stått i utfordringen mellom hensynet til jordvern og det å være et pressområde. Det er en region med mellomstore kommuner som alle har vært opptatt av utvikling og attraktivitet både for seg selv og for regionen. Samtidig er det konkurranseforhold mellom tettstedene. Likevel har man i noen grad klart å dempe presset gjennom regional næringsplanlegging.

Med omfattende kommunesammenslåing, der fem kommuner skal bli til én fra 1. januar 2020, skulle man tro at presset avtok, men det vi nå ser, er reguleringsprosesser som er påskyndet og igangsatt av strategiske hensyn for å sikre arealer innenfor dagens kommunegrenser, uten hensyn til verken matjord eller hvilke arealer

den nye kommunen har eller trenger. Dessverre tror jeg ikke eksempelet er enestående.

Jeg vil med dette ta opp Senterpartiets forslag om tiltak for særlig å overvåke prosesser med omdisponering av dyrka mark i kommuner som er vedtatt sammenslått, i tiden fram til sammenslåingen skjer.

Presidenten: Dermed har representanten Ole André Myhrvold tatt opp forslaget han refererte til.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:58:10]: Jordvern og beredskapslagring av korn er viktig bl.a. av beredskapshensyn. Vitenskapen har i lengre tid pekt på miljøtrusler knyttet til verdens arealbruk. Befolkningen øker raskere enn noen gang. Utvasking og jorderosjon skjer raskere enn noen gang. Dyrket og dyrkbar jord per individ blir mindre og mindre år for år. Ernæringsforskjellene mellom i-land og u-land er større enn noen gang. Handelskrig, folkevandringer og trussel mot verdensfreden er ikke noe mindre. Og vannmangel er et stort problem i mange deler av verden.

I Stortinget er det bred enighet om økt matproduksjon og selvforsyning i Norge. Kalorier produsert i Norge i forhold til hvor mye vi spiser, er selvforsyningsgraden vår. Korrigerer vi for import av fôr og fôrvarer, er vi nede i 41 pst. Er dette godt nok? Har vi for store matlagre og matreserver? Har vi for mye jord i bruk? – Nei, slettes ikke.

Det er størst press på jorda nær tettstedene våre. Nedbygging av jordbruksarealer har sterk sammenheng med sentralitet og tettsteder.

For alle typer nedbygging skjedde 23 pst. i tettsteder, mens 27 pst. skjedde innenfor 1 km fra tettstedsgrensene. Spredt utbygging i distriktene sto for 31 pst., og boligformål er den største kategorien av ulike typer nedbygging. I likhet med nedbygging til andre formål var det i stor grad jord av høy kvalitet som ble beslaglagt. Av den fulldyrkede jorda som landbruket har bygd ned, og som er kartlagt med hensyn til kvalitet, var 72 pst. av svært god kvalitet. Dette er en begrenset ressurs i Norge.

Jeg gleder meg over mulighetene i komiteens innstilling. Faktum er at for mye jord er bygd ned, og for mye jord bygges fortsatt ned. Hadde det vært opp til Senterpartiet, skulle vi gått inn for å grunnlovfeste matjorda – at den skal disponeres langsiktig og ivaretas for kommende generasjoner. Vi må kunne lovfeste muligheten for varig vern av matjord. Jeg er glad for flertallet, som ønsker å innstille på en oppdatert jordvernstrategi. Jeg vil bare oppfordre statsråden til at hvis fristen er kort, er første jobb å gjøre å legge denne saken øverst i bunken.

Mindretallsforslagene er også viktige, nettopp for å ta ansvar for beredskapen. Her må vi være føre var, ikke etter snar.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:01:04]: Stortinget har et mål om at hele landet skal tas i bruk til matproduksjon. Også i Finnmark er det nødvendig å verne om matjorda for å oppfylle dette målet.

I Finnmark er bare 0,3 pst. av arealet dyrket mark, og det arktiske klimaet begrenser produksjonsmulighetene. Det kreves mer areal for å produsere én liter melk og ett kilo kjøtt enn lenger sør i landet.

Jordbruket i Finnmark består av melke- og kjøttproduksjon basert på gras og beite. Produksjonen er av høy kvalitet, med dokumentert landets friskeste dyr. Beitekvaliteten – som også i Troms – gir lam som har landets høyeste tilvekst og kvalitet.

Jordbruket skaper mange arbeidsplasser i primærleddet, som gir store ringvirkninger og verdiskaping innad i fylket. Jordbruket leverer råvarer til fylkets to meierier og et slakteri, som genererer nesten 400 årsverk og verdier for snaut 300 mill. kr i fylket.

Også i et så stort fylke som vårt, der man skulle tro at det var plass nok, er det press på matjorda. Det være seg veibygging eller utbedring av infrastruktur som vann og kloakk, kraftlinjer, utbygging av næringsarealer, skoler, boligfelt, hyttefelt m.m., oppfattes disse som mer samfunnsnyttige enn det å bevare de arealene som sikrer matproduksjon for fremtiden.

I mange kommuner gis det dispensasjon fra bo- og driveplikten i mangel av oppdaterte planverk, og her omdisponeres arealer til andre formål. Staten må følge opp kommunene for å sikre at matjorda blir vernet for framtidige generasjoner.

Det er også behov for å dyrke opp ny jord for å kompensere for areal som går ut av bruk av ulike årsaker. I andre tilfeller trengs det å dyrke opp jord som ligger nærmere gården. Staten må pålegge kommunene å sette av områder i sine planverk for nydyrking.

Jordvern er matproduksjon, beredskap, matsikkerhet, folkehelse, sysselsetting, verdiskaping, bærekraft og landskapspleie. Jordvern er å tenke på dem som kommer etter oss.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:03:51]: Sist gang vi hadde hungersnød i Norge – det er kanskje noen i salen som vet når det var, men jeg gjentar det allikevel – var i perioden 1807–1814. Hvis man ser på den tidsperioden, husker man at det skjedde noe annet i Norge, og de mest krevende årene var 1812 og 1813. Det er mange av oss som har hørt diktet «Terje Vigen». Når en leser historie fra rundt 1814, sier flere at noe av selvstendighetspolitikken, som fikk økende støtte, skyldtes nettopp manglende matforsyning i årene før.

Hvis man ser på bildet som er bak meg her i stortingsalen – det er malt litt senere – ser vi at de gjør en ting til i tillegg til å skrive grunnlov. Hedmarksrepresentanten

snuser for så vidt på første rad, men hvis man ser gjennom vinduet, ser man at man pløyer jorda – det er en hest som pløyer ny mark.

Det som er veldig interessant når man ser på matpolitikk og politiske omveltninger, er at det ofte er en klar sammenheng, også i vår egen politiske historie. Så vil noen si: Ja, det var noe man bekymret seg for i 1814, eller det var noe man bekymret seg for i 1789 under den franske revolusjonen. Men er det relevant å være bekymret for matforsyningen i 2017 og 2018? Jeg var så heldig å få være med utenrikskomiteen til Egypt i 2010–2011, da den arabiske våren sto på. Da var det tre paroler vi ble møtt med: brød, frihet og sosial rettferdighet. Det var de tre hovedparolene. Og det var brød som var parole nr. 1, for i forbindelse med den arabiske våren hadde det vært uår i russisk landbruk. Vladimir Putin innførte eksportrestriksjoner på hvete, og matprisene skjøt i været i de landene som var mest avhengige av hveteimport. Når brødprisen går opp, blir det politisk uro. Så brød som maktfaktor er like relevant i dag som det var i 1814 eller i 1789.

Når vi diskuterer beredskapslagring av matkorn, vil noen si at det er gammeldags – som de sju gode år og sju dårlige år som vi leser om i Bibelen. Men poenget med beredskapslagring er å ha en beredskap for det utenkelige. Og det utenkelige skjer – verden blir mer og mer ustabil. Derfor er det klokt for et land å ha en grunnleggende beredskap når det gjelder mat. Og derfor er det klokt for et land og for Norge når vi er på det aller, aller rikeste – for vi er det rikeste storting som har vært noen gang – å ta vare på matjorda. Det kommer ikke til å gå av moten å spise. Man kommer til å spise om 40 år, om 50 år, om 100 år, og da må vi ut fra en beredskapstenkning ta vare på den evigvarende ressursen som matjord er.

Når jeg nå ser at Kristelig Folkeparti har landet på rett side, er det en glede. I Kristelig Folkeparti leser man ofte Fadervår. Det er én jordisk ting man ber om konkret i Fadervår, og det er: Gi oss i dag vårt daglige brød.

Det er gode forslag som nå vedtas.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:07:11]: Vi behandler nå en framtidssak, derfor synes jeg det var veldig gledelig for oss i Stortinget å se at vi hadde besøk av skoleelever ved starten av debatten i dag, for dette er jo nettopp en sak som virkelig angår framtidige generasjoner. Vi vet at klimaendringene får betydning, vi vet at det er en hardere kamp om naturressurser internasjonalt, men hvor stor kampen blir, og hvor hardt klimaendringene kommer til å slå, er vi fortsatt ikke helt sikker på.

Men vi vet i hvert fall én ting, og det er at når avlinger svikter internasjonalt, får det stor betydning for både tilgang og pris. Når det gjelder avlingssvikten i 2007–2008, har Forsvarets forskningsinstitutt pekt på tre interessan-

te prisøkninger: Hvete, som er grunnlag for en del av debatten i dag, økte med 150 pst. i pris, mais med 250 pst. og soya, som vi har gjort oss avhengige av i Norge, økte med 200 pst. i pris. Dette er det viktig å ha med seg når vi diskuterer investering i forbedrede og forsterkede muligheter for å produsere korn i Norge. Selv om ikke det er hovedpoenget her, kan det vise seg å være en investering som også økonomisk sett er veldig fornuftig.

Vi i Arbeiderpartiet mener at en framtidsrettet mat- og sikkerhetspolitikk nettopp tar innover seg behovet for å tilpasse produksjonen til de klimaendringene vi står overfor. Jeg registrerer at i faglagene rundt omkring, og spesielt i de delene av Norge som bidrar med kornproduksjon, er det stor optimisme og begeistring over at flertallet i Stortinget nå peker på muligheten for å tilpasse kornproduksjonen ved å tørke og lagre på enkelte bruk. Da må jeg si at det er positivt hvis landbruksministeren nå, gjennom innlegget sitt her, peker på å legge til rette for en helhet av infrastruktur som er nødvendig for å sikre den totale beredskapen.

Stortinget gjør i dag et veldig framtidsrettet vedtak som nettopp de framtidige generasjonene har virkelig grunn til å være glad for.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:10:12]: Vi har et ansvar for å ta vare på matjorda i en verden med sult, der befolkningen øker. I en verden med klimaendringer har vi et ansvar – ja, vi har ikke bare et ansvar, vi har en fordømt plikt. Vi må ta vår del av ansvaret i Norge.

Jeg hører at statsråd Dale sier at en ikke bare må se på det totale antallet dekar med dyrket mark, men også på hva slags areal som blir bygd ned. Det er jeg hjertens enig i. Noe av den mest verdifulle jorda vi har i Norge, finner en i Akershus. Veldig mye av den jorda som en kan dyrke matkorn på, finner en i Akershus. I 2016 ble det i Akershus omdisponert 848 dekar med dyrket jord. Det tilsvarer ca. 120 fotballbaner. Det er mer enn en dobling fra året før – det høyeste tallet på ti år. Utviklingen i Akershus går ikke bare feil vei, den går dramatisk feil vei i et av de fylkene der det er viktigst å ta vare på matjorda.

Det samme ser vi også hvis en ser på både dyrket og dyrkbar jord i fellesskap. 1 561 dekar med dyrket og dyrkbar jord ble omdisponert i Akershus i 2016. Også det er det høyeste tallet på ti år.

Statsråd Dale sier at det her er viktig å gå i dialog med kommunene og gi dem veiledning. Ja, den viktigste veiledningen kommunene kan få, er å se hva regjeringen gjør når den får saker på sitt bord til avgjørelse. En ser en regjering som overkjører fylkesmenn, og som ikke lar jordvernet stå i høysetet.

Nå har regjeringen et nytt tilfelle på sitt bord der en får se hva den gjør. I Eidsvoll vil flertallet i kommunestyret bygge ned 40 dekar med dyrket mark, til tross for at

det finnes gode alternativer som rådmannen har skissert, som mindretallet i kommunen har skissert og Fylkesmannen har lagt ned innsigelse mot. På direkte spørsmål fra meg sier kommunal- og moderniseringsministeren at hun ikke kan svare på hvordan en slik sak skal håndteres av departementet. I en sak der det er skissert gode alternativer fra rådmannen og mindretallet i kommunen, kan altså ikke regjeringen si at det er jordvernet som skal ha fortrinnsrett.

Derfor er det viktig at vi sørger for en forsterket strategi, derfor er det viktig at vi henger i kragen til regjeringen og sørger for at den prioriterer jordvernet høyere enn det som så langt har vært gjort.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:13:20]: Vi har hørt fra Senterpartiets representanter – representanten Bjørke, representanten Myhrvold, representanten Adelsten Iversen, representanten Knutsdatter Strand, representanten Slagsvold Vedum og representanten Gjelsvik – hvor viktig jordvern er, og hvor varmt Senterpartiet snakker om matjord på et nasjonalt nivå.

Det ligger an til å bli et vedtak her i dag om å be om en oppdatert jordvernstrategi til våren. Men vi har også hørt fra statsråd Dale at han gjerne kan vurdere vurderingene, at han gjerne kan revidere revideringene, men at handlingsrommet er lite. Helst vil statsråden ha enda mer tid til å vurdere vurderingene om igjen og utrede utredningene om igjen til høsten. Med andre ord: Dette kommer det lite ut av.

Mitt spørsmål går da til Senterpartiet. De sier fra denne talerstolen at de ønsker å løfte ansvaret fra kommunalt til statlig nivå. De sier at de ønsker mulighet for et varig vern av matjord. Men vil da Senterpartiet stemme for Miljøpartiet De Grønnes forslag om nettopp dette? Senterpartiet løftet ikke disse forslagene inn i komiteens innstilling, men holdt Miljøpartiet De Grønnes forslag helt utenom, og vi måtte løfte dem fram som løse forslag. Derfor ser vi med spenning fram til Senterpartiets svar på mitt spørsmål og til Senterpartiets stemmegivning i dag på dette feltet.

Ketil Kjenseth (V) [11:15:00]: Først av alt: Dette er en viktig debatt som Stortinget er invitert til å ta, og det er en diskusjon som Stortinget regelmessig må ha. Det er flere innganger til denne debatten. En diskusjon er om det er en debatt om makt i Stortinget eller en debatt om nasjonal avmakt. Det synes jeg er en god diskusjon å ta, for hvis man ser det lange perspektivet, er det ingen tvil om at det over tid er bygd ned mye matjord. Vi står ikke i en debatt om tiltak som skal virke på veldig kort sikt. Her må vi tenke tiår og generasjoner framover for å få virkemidler som har noen hensikt, men vi må også ta hensyn til at det er mange aktører og mange som skal være med på å fatte beslutninger.

Vi har en demografi i Norge som gjør at også vi har urbanisering og sentralisering, og med det er det press på matjord i sentrale strøk. Det er også heldigvis sånn at det bygges flere leiligheter i Norge i dag enn tidligere. Det betyr at det er fortetting i sentrale strøk. Det er også slik at det legges mer og mer matjord under asfalt, og at det nå bygges betydelige mengder fjøs på matjord, så det er en debatt hvor Senterpartiet står i spagaten i forhold til egen politikk – mellom dette bidraget til å bygge ned matjorda og til økte klimautslipp og behovet for klimatilpassning.

Jeg synes at det i debatten er verdt å minne om at vi allerede denne våren kan se den første storbyen i verden gå tom for vann. Det er en diskusjon som leder oss inn i noen refleksjoner om hvilke utfordringer vi står overfor når det gjelder urbanisering og sentralisering. Det er en betydelig utfordring Cape Town står overfor, men det er ikke den eneste storbyen som står overfor den utfordringen, fordi mat og vann er det mest grunnleggende. Det må vi sørge for at vi har.

Når en her diskuterer bibelsitater og 1814, tror jeg at hvis Bibelen hadde blitt skrevet på nytt i dag, hadde vel noen reflektert over at vi aldri har kastet så mye mat i verden. I Norge er vi også en eksponent for det, så vi står i noen utfordrende dilemmaer.

Jeg vil i debatten om kornlager og demografi peke på at vi ikke kan verne matjord fra å gro igjen ute i distriktene. Kristelig Folkeparti var et av partiene som var med på å legge til rette for å presse melkeproduksjonen ut av distriktene og ned på matjorda, f.eks. rundt Mjøsa, der vi i dag dyrker korn. Vi må også diskutere om vi i dag har korn nok, hvordan vi skal vedlikeholde kornarealene, og hvilken pris det skal være på korn, for jeg tror vi har større behov for å diskutere hvordan vi sørger for at vi produserer nok matkorn i Norge i dag, før vi begynner å diskutere om vi skal lagre.

Nils T. Bjørke (Sp) [11:18:29]: Statsråden er oppteken av lokalt sjølvstyre og lurar på kvifor ikkje Senterpartiet er det. Senterpartiet er faktisk svært opptekne av det. Men det er litt spesielt med denne regjeringa, som er oppteken av lokalt sjølvstyre på ein ressurs som er evigvarande, og som når ein fyrst byggjer han ut, er vekk for alltid, medan når det gjeld mange andre ting som kommunane er opptekne av, ser det ut til at det er viktigare med nasjonal styring, anten det er eignedoms- skatt, skatteetat, lokalpoliti eller anna. Det er faktisk saker som eit nytt kommunestyre kan gjera om på dersom det ikkje er einig i det framlegget som er vedteke. Eg trur det er viktig at me ser forskjell på uopprettelege skadar og ting som det er naturleg at ein kan styra lokalt.

Statsråden seier at det er vanskeleg å få til på tre månader. Eg meiner at dette er kjente saker på mange

område. Samtidig er dette ei så viktig sak at dersom statsråden kan forsikra oss at han vil bruka tida godt, at han vil arbeida grundig gjennom dette, at han vil la organisasjonar og andre i ein innspelsfase lyfta fram dei viktigaste tinga, at han vil forsikra oss om at dette ikkje vert ein måte å få meir tid til å byggja ned meir av matjord på, men vil sikra seg retninga for å nå målet om 4 000 dekar, kan Senterpartiet vera med og vurderer å utsetja fristen til statsbudsjettet, men då må vi få ei grundig og godt framlagd sak der me verkeleg kan få gå djupt inn i sakene.

Miljøpartiet Dei Grøne har mange gode enkeltforslag som ein kan støtta eitt og eitt, men eg meiner at om ein no skal få eit breitt politisk fleirtal, arbeid fram, lyfta og landa denne saka, i staden for mange mindretalsforslag, vil me i denne omgangen utsetja dei enkeltsakene til me får ei samla vurdering lagt fram, slik at ein ser korleis det verkar.

Eg må seia til Venstre, når dei snakkar om at ein har flytta mjølkeproduksjonen frå distrikta til sentrale strok: Ja, kvifor har me gjort det? Jo, fordi det har vore ei veldig strukturendring som har gjort det tungt å driva i mange distrikt med tunge grasareal. For oss er det viktig å behalda kanaliseringspolitikken. Me må ikkje gløyma at det òg i sentrale strok er areal som faktisk ikkje eignar seg til anna enn til grasproduksjon, som òg må nyttast til matproduksjon framover.

Terje Aasland (A) [11:21:34]: Jordvernstrategien og det å beskytte matjord vår er kanskje en av de viktigste sakene vi kan diskutere i Stortinget og lage nasjonale retningslinjer og føringer for. Vi kan velge å unnlate å ivareta matjord på en god nok måte og slik sett sette ettertiden og framtiden litt på sidelinjen.

Jeg mener bestemt det er riktig at det kun er i unntakstilfeller en omdisponerer matjord – kun i unntakstilfeller. Og det bør egentlig særlig gode grunner for å omdisponere matjord til noe annet. Jeg er enig i at det er kommunene som i utgangspunktet disponerer arealene, men det er ganske vesentlig hvilke signaler regjering og storting sender til kommunene, som forvalter arealene.

I april 2014 – for bare å ta historien rundt jordvernstrategien – ba Stortinget om en jordvernstrategi. Regjeringen utarbeidet etter Stortingets ønske en jordvernstrategi og la fram en strategi hvor de foreslo et omdisponert mål på under 6 000 dekar. Det var det samme målet som Stoltenberg-regjeringen hadde. Så sa et enstemmig storting at en ville ha 4 000 dekar. Det er nå to år igjen før målet skal være innfridd og vi ikke skal omdisponere mer enn 4 000 dekar per år.

Jeg er enig i at det er de siste årene som er de beste, alt annet ville vært unaturlig. Det å bruke gjennomsnittet i f.eks. Stoltenberg-regjeringens periode er egentlig bare

tull. Vi skal ned til 4 000 dekar, og det må skje fortere enn nå. Det er hovedproblemet.

Spørsmålet og tanken som jeg tror ligger i Stortinget nå, er: Har vi en regjering som vil gjennomføre det? Statsråden sier her nå at han egentlig vil – hvis han får noe mer tid – oppfordre også regjeringspartiene til å stemme for. Det er en ny opplysning for Stortinget som jeg synes er interessant. Jeg vil anbefale at også Arbeiderpartiet eventuelt støtter det, forutsatt at vi hører at statsråden viser vilje til å imøtekomme det som er Stortingets ønske: å finne tiltak som gjør at vi ikke omdisponerer mer enn 4 000 dekar per år fra 2020.

Jeg vil utfordre statsråden til å redegjøre litt for Stortinget om hva han tenker han skal bruke tiden til – om det blir innspillsrunder, som Senterpartiet vil foreslå, og, likeledes, om han kommer til å ha en veldig restriktiv tilnærming til eventuelt å overprøve Fylkesmannens innsigelser mot omdisponeringer fram til det tidspunktet da Stortinget får behandlet dette på nytt. Jeg forutsetter at også Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre da gir sin tilslutning til og vil stemme for et eventuelt endret forslag.

Tom-Christer Nilsen (H) [11:24:40]: Det er en interessant diskusjon. En Høyre-mann lytter selvfølgelig ekstra godt når det blir snakket om beredskap. Og betydningen av 100 000 tonn korn er i hvert fall ikke underdrevet i debatten her – med tanke på beredskap.

La meg bruke litt andre tall enn 100 000 tonn korn på lager. Det tilsvarer om lag halvannen brødkive per innbygger per dag, dvs. om lag 185 kalorier per dag. Det er noe mindre enn forskjellen mellom kaloribruk i gjennomsnitt per innbygger i Finland og i Norge. Hadde vi ikke hatt dette, og ikke brukt de 100 000 tonnene, hadde vi spist like mange kalorier som man i dag spiser i Finland. Hadde vi spist like mye som i Sverige, hadde det forsvunnet ytterligere et par brødkiver om dagen.

Realiteten i dette er at dette har ingenting med beredskap å gjøre. Det er ikke noe beredskapsmessig argument som tilsier at det vil føre til noen problemer for matforsyningen i Norge dersom vi ikke gjør dette. Det er også konklusjonen i de uavhengige rapportene som har blitt levert på området, der man også har sagt at vi skal følge situasjonen i verden nøye. Og det blir gjort.

Jeg synes det er forunderlig å høre eksempler fra Egypt og den arabiske våren. I beste fall er de eksemplene som er kommet fra talerstolen, en forvrengning av virkeligheten i forhold til det som skjedde. Det som skjedde, var at Egypt fikk økt arbeidsledighet. Fordi dette er det landet som importerer mest hvete i hele verden, nektet de å øke andelen subsidiert korn, subsidiert brød. Det var dette som førte til en reaksjon blant de nye som var blitt arbeidsledige. Det var altså ikke mangel på mat,

det var at regjeringen ikke utvidet tilbudet om subsidiert korn til fattige, om subsidierte brød til fattige. Det er noe kuriøst å bruke dette eksempelet for å demonstrere utfordringene med kornforsyningen i Norge.

Vi produserer i Norge om lag 1,3 millioner tonn korn i året. Det er altså i forhold til tallet 100 000 tonn, som vi nå snakker om. Av det bruker vi det aller meste til dyrefôr. Det er heller ingen tvil om at i en beredskapssituasjon ville deler av det kornet som i dag brukes til dyrefôr, nettopp kunne brukes til menneskeføde. Det som i tillegg er tilfellet, er at da ville nettopp det skje – som Nils T. Bjørke bemerket fra talerstolen her i sted – at vi ville måtte bruke større deler av grasressursene våre. Det er egentlig det som er beredskapsressursen vår i landet, og det er det som kommer til å være beredskapsressursen når det gjelder kornbehovet vårt framover.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:27:48]: Det var jo kuriøst i seg sjølv. Slik eg forstod representanten frå Høgre, meinte han at ein beredskap på 100 000 tonn korn er for lite. Viss ein verkeleg skal ha ein beredskap, treng den å vere større. Det er den typen vurderingar ein må gjere i denne saka: Kva vil vere ein verkeleg beredskap? Eg trur ikkje vi, gjennom å bruke tal i salen her, vil klare å slå fast kor mange brødsquirer vi kan ete i ein beredskapssituasjon. Det er sjølvstøtt noko som vi treng fagfolk til å gjere, men eg oppfattar inngangen frå Høgre her som interessant. Det er ikkje framand for Høgre å vurdere beredskapslagring av korn.

Det som kanskje er spesielt i denne saka, er at vi har ein minister som ikkje trur at Noreg bør ha nasjonale mål for jordvern. Det gjer at fleirtalet i salen er litt usikker på korleis dette arbeidet vil bli føljt opp, og om arbeidet må bli gjort frå Stortinget. Eg saknar på mange måtar ein litt profesjonell statsråd i denne situasjonen. Når det er eit fleirtal for ei anna linje enn ho som hans eige parti står for, vil det vere ei anstendig regjering si oppgave å følgje opp Stortingets mål. Men her går det politikk i alt, for det er ikkje målet ministeren angrip i sitt innlegg. Det legg han til grunn. Det er tida – ein får litt dårleg tid. Tre månader er altfor dårleg tid. Her treng ein mykje tid til å gjere enkle vurderingar.

Viss det stemmer at ministeren støttar jordvernålet og trur at vi treng eit nasjonalt mål, der staten må ha ei aktiv rolle for å gjennomføre det, ikkje berre halde konferansar, seminar, gi opplæring og sende brev, men meir enn det, og at vi treng nokon som tar det store blikket, som ser alle dei små lappane rundt omkring i samanheng, som prøver å dra Noreg i retning av ei skikkeleg jordvernsatsing, som ser at vi treng fleire tiltak, og at dei tiltaka som blir skisserte i forslaget, i andre forslag, osv., kan vere verkemiddel for å oppnå våre mål, og det står berre på tid, blir det veldig interessant å sjå kva denne

ministeren vil gjere og levere viss han får den tida han ber om.

Eg trur at det som ligg til grunn her, er at vi har eit fleirtal på Stortinget som no innser at vi treng å ta jordvernsatsinga i dette landet til eit heilt anna nivå – og det er veldig bra. I dag har vi betre vern av fuglar enn av matjord. Framstegspartiet er ikkje så opptatt av å gå imot eit vern av fuglar, men matjord, derimot, ønskjer dei å kome til livs. Det skal ikkje staten blande seg borti.

Kjell-Børge Freiberg (FrP) [11:31:10]: Jeg er glad for at en samlet komité er enig om at tilgangen på nok mat er en sentral del av beredskapen, og at det er viktig å ta vare på jordressursene, og ikke minst fiskeriressursene, for nettopp å sikre dette. Landet har et lite jordbruksareal sammenlignet med mange andre land, og for å sikre matproduksjonen er det derfor viktig med et sterkt jordvern, kombinert med tilgjengelige jordbruksarealer.

Sikker matforsyning til en stadig økende befolkning i verden og i Norge er avhengig av at arealene i størst mulig grad beholdes. Jordbruksarealene er også viktige som grunnlag for en næring som bidrar til sysselsetting, bosetting, verdiskaping og ikke minst et levende kulturlandskap over hele landet.

Ja, det er knapphet på matjord, og en har også sett en for stor nedbygging av matjord. Vi har imidlertid sett at omdisponeringen av dyrket jord har hatt en fallende tendens de siste årene. I 2013 hadde vi den laveste omdisponeringen siden vi startet å registrere dette i 1976. Derfor vil jeg berømme regjeringens jordvernstrategi og det arbeidet som gjøres for å følge opp de framlagte tiltakene i dette dokumentet.

Jeg deler ikke opposisjonens synspunkt om at oppfølgingen av dette har vært for dårlig. Som det kommer fram i merknadene, har regjeringen gjennomført eller er godt i gang med å gjennomføre de fleste av de 17 tiltakene i jordvernstrategien. Jeg vil understreke at flere av tiltakene er vanskelige å kvittere ut som helt fullført, på grunn av at disse må følges opp kontinuerlig. Skal vi snu om på dette som en symbolsk handling, er det grunn til bekymring. Nå viser debatten at den bekymringen kanskje ikke trenger å være til stede.

Arbeidet med oppfølging av denne strategien er omfattende og på tvers av departementer. Målene i dette dokumentet har eksempelvis gode fotavtrykk i de nye rammene rundt Nasjonal transportplan samt i forvaltningen av plan- og bygningsloven. Jeg er også glad for at den nye regjeringsplattformen skisserer tydelige forpliktelser til å følge opp jordvernstrategien. Dette vil utvilsomt videreføre fokuset på arbeidet med jordvern også med en ny regjeringssammensetning.

Med hensyn til beredskapslagring av korn er jeg, som sagt innledningsvis, glad for at en har fokus på matsikkerhet. Men som det kommer fram i merknadene her, vurderte regjeringen flere ganger i forrige periode beredskapslagring av korn, bl.a. gjennom å utrede behovet for en ordning med kornlager.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:34:36]: Jordbruk er bruk av jord, bruk av jord på en måte som gjør at det er en evigvarende ressurs. Det stiller krav til forvaltning. Konflikten om jord er sjølsagt størst der hvor det bor flest mennesker, og det bor flest mennesker der hvor jorda er djupest – derfor denne spisse saken.

Fra jord har vi jordbrukspolitikk. Hvorfor har vi jordbrukspolitikk? Noen tror at en har jordbrukspolitikk på grunn av bøndene. Det er like dumt som at en har helsepolitikk på grunn av sjukepleierne. Nei, en har jordbrukspolitikk fordi det er et samfunnsoppdrag, og samfunnsoppdraget som ligger i jordbrukspolitikken, er nok og naturlig mat til befolkningen. Sånn er det i Norge, sånn er det i alle land. Faktum i Norge er at på kalori-basis, som er den internasjonale definisjonen, ligger vi på om lag 40 pst. når det gjelder jordbruksmat – det laveste i Europa, 10 pst. lavere enn neste land, som er Sveits. Vi ligger altså ekstremt dårlig an.

Det er mange måter å øke sjølforsyningsgraden på, men den viktigste, fundamentale, er å ta vare på arealene, altså produksjonsgrunnlaget, som er en forutsetning for å dyrke planter, for det er planteproduksjonens størrelse som avgjør sjølforsyningsgraden av mat.

Når representanten fra Høyre Tom-Christer Nilsen sier at vi ikke har et beredskapsargument, er det dessverre rimelig feil, for å si det diplomatisk. Sjølsagt er det et beredskapsargument, det er ingen land i verden som ikke tar dette spørsmålet alvorlig og gjør det en kan for å sikre forsyningen av mat til egne innbyggere. Men den politiske ideologien basert på økonomisk liberalisme ser ikke forskjell på mat og andre varer, og det har historisk ført til svært krevende situasjoner.

Planlegging på dette området er jo da kommunenes ansvar, og jeg vil oppfordre til at kommunene regulerer til jordbruk – etter plan- og bygningsloven – det som er arealene rundt byer og tettsteder. Det er en politisk debatt i ethvert kommunestyre, i ethvert bystyre. Da får vi den diskusjonen opp, vi får en annen kultur.

Statsråden bygger på Meld. St. 11 for 2016–2017 om endring og utvikling fra 9. desember 2016, og der sier regjeringen:

«Selvforsyningsgraden korrigert for import av fôr bør ikke være et resultatmål for økt matproduksjon med grunnlag i norske ressurser.»

Dette er sjølsagt grunnleggende feil, og et flertall ved behandlingen i Stortinget, de rød-grønne pluss Kristelig

Folkeparti, sa at regjeringa ikke har støtte for den definisjonen. En skal ta hensyn til import av korn. Mitt spørsmål er: Vil statsråden følge opp Stortingets vilje?

Steinar Ness (Sp) [11:37:51]: Tilgang til mat er viktig for tryggleiken til folk og nasjonar. Vi kan gå inn i ei framtid der det å ta vare på matjorda og ha ein god matvareberedskap vil vere like viktig som militær beredskap. Høgre og Framstegspartiet har tungt for å ta dette inn over seg. Som medlem av utanriks- og forsvarskomiteen treffer eg mange, både tilsette i Forsvaret og forsvarsvener, som meiner at beredskapslagring av korn er viktig, men dei vert altså ikkje høyrde av Høgre og Framstegspartiet.

Regjeringspartia byggjer mykje av sin argumentasjon på ein risiko- og sårbarheitsanalyse av norsk matvareforsyning som er laga av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Dei går inn og analyserer ein del scenario, bl.a. svikt i elektronisk kommunikasjon, svikt i straumforsyning, dyre- og plantesjukdomar, atomhendingar, tilbodssvikt når det gjeld korn, og internasjonale militære konflikter. Deira konklusjon byggjer på ein viktig føresetnad som eg skal sitere:

«En viktig forutsetning her er at fungerende internasjonale handelssystemer gjør det mulig å importere mat.»

Analysen byggjer altså på at uavhengig av kva som kan skje i ei usikker framtid, det vere seg svikt i grunnleggjande infrastruktur, klima- og miljøendringar eller atomulykker, så er det noko som ligg fast og stabilt. Produksjon av mat og det internasjonale handelssystemet går sin gang, trygt og føreseieleg, heilt uavhengig av andre hendingar som måtte oppstå.

Spørsmålet er jo: Kan vi som sjølvstendig land byggje på ein slik føresetnad og gje denne analysen meining? Eg skulle gjerne utfordra både landbruksministeren og folk som steller med forsvar på om dei meiner og føler seg trygge på at denne analysen kan liggje til grunn for utforminga av norsk politikk på eit så viktig område.

Så skriv DSB i sine vurderingar at «i et kort til mellomlangt perspektiv er det ingenting som tyder på at vi skal trenge å være bekymret for tilgangen på mat». Eg vil gjerne spørje statsråden, som er neste talar, om han kan fortelje kva ein legg i omgrepet «kort til mellomlang sikt». Orda i seg sjølve seier jo ikkje noko – snakkar vi om to, fem eller ti år?

Avslutningsvis: Det er eit interessant trekk i vår samtid at Høgre og Framstegspartiet på viktige område som matvaretryggleik, beredskap og forsvar har teke på seg rolla som bremsekloss her i Stortinget, og det nye regjeringspartiet, Venstre, synest òg å ha funne seg vel til rette i denne rolla.

Statsråd Jon Georg Dale [11:41:08]: Først til representanten Knag Fylkesnes: Det må vere lov å forvente at sjølv SV koplar seg på verkelegheita. Å hevde at vi ikkje er interesserte i eit jordvernmål, når vi bevisleg i Stortinget står bak målet om 4 000 dekar, er heilt urimeleg, og eg meiner det er ein ureieleg måte å drive den politiske debatten på.

Når det gjeld vurderinga av kva vi er i stand til å gjere med noko lengre frist, er det jo slik at vi med det vil kunne gå noko grundigare inn i dei forslaga som i dag ligg i representantforslaga, som vi har gjeve ei kort vurdering av, enn vi ville gjort med ein kortare frist. Men viktigare enn det er eit par av dei elementa som ligg i bl.a. NIBIO-rapporten som omhandlar jordvern. Dei viser f.eks. at vi har mykje å gå på når det gjeld kartlegging av areal og omdisponering, eller hindring av at det viktigaste arealet vert omdisponert. Men dei viser også at omtrent ein fjerdedel av omdisponeringa som skjer i dag, skjer innanfor dagens tettstadar, og òg at ytterlegare ein fjerdedel skjer mindre enn 1 kilometer frå ein tettstad. Det er med andre ord halvparten av arealet som vert omdisponert, som ligg i nærleiken av dette. Det betyr at viss ein skal ha ei tettstadsutvikling – og det er eit politisk ønske om det mange plassar – betyr det at ein må ha eit sterkare jordvern på utsida. Desse diskusjonane er krevjande å gå inn i, og det vil medføre strengare regulering viss ein skal gjere det, også av råderetten til kommunane. Det vert ein vanskeleg politisk diskusjon og ei vanskeleg avveging å gjere det, men det er iallfall noko ein ikkje kan prosedere på på førehand, på det eg vil definere som svært kort tid, som eit vedtak innan revidert ville vere.

Eg kan likevel ikkje prosedere på førehand på korleis eg vil handtere klagar som kjem til departementet, om me vil gje fylkesmannen eller kommunane medhald. Det kjem ganske enkelt av at der må eg behandle enkelt-sakar som det. Å gje Stortinget lovnad om korleis dei vert handterte, heilt uavhengig av korleis innhaldet i og karakteren til sakene er, kan ikkje ein ansvarleg statsråd gjere, men eg har teke med meg signala som Stortinget har sendt om praksis for det.

Vidare er det ganske viktig det Venstre gjentekne gonger no tek opp i korn- og kraftfôrpolitikken og om areal-disponering totalt sett, for viss ein skal sjå på litt av dei erfaringstala vi har frå dei siste ti åra, gjekk altså kornareala ned under den førre regjeringa. År for år gjekk kornareala ned, no går dei opp igjen. Det hender seg at det er lønsamt faktisk å evne å gjere prioriteringar.

Geir Arild Espnes (Sp) [11:44:19]: Senterpartiet er klar over at samfunnet må ha en god og robust infrastruktur, og at det heter at skal en få omelett, må en knuse noen egg.

Men det smerter allikevel et hjerte som er opptatt av jordvern, å se hvordan områdene mellom Trondheim og Melhus i Trøndelag ser ut i disse dager, med utvidelsen av E6. Det er ikke fordi det forstyrrer utsikten for de kjørende, men fordi det ødelegger noe av den beste matjord som finnes i søndre Trøndelag for generasjoner framover.

Senterpartiet mener at det nå haster med å få gjennomført tiltakene som ligger i jordvernstrategien. Det haster fordi det foregår store strukturendringer i lokal og regional forvaltning for tiden, både med tvang og gjennom frivillighet. Da er det viktig å sende ut riktige signaler til de nye regionale og lokale forvaltningene. Derfor haster det også.

Jeg hørte statsråden prøve å så tvil om Senterpartiets tillit til lokal forvaltning. Svaret er tvert imot. Forrige regjering, som er sterkt i slekt med den sittende, skapte gjennom store strukturendringer i forvaltningen stor usikkerhet. I slike tider med usikkerhet er klare signaler viktig, også fra denne salen. Det er derfor viktig å få full fart på arbeidet med jordvernstrategien. Som vi har hørt i dag, finnes det utallige argumenter både for Senterpartiets skjerpede forslag og for at regjeringen skal legge fram en oppdatert jordvernstrategi, enten i revidert eller i hvert fall senest i statsbudsjettet. Statsråden må skaffe seg tid til å få det gjort.

Steinar Reiten (KrF) [11:46:31]: Statsråden har blitt utfordret på om han ved å bli innvilget bedre tid, kan levere innspill til Stortinget som holder nødvendig kvalitet, slik at jordvernmålene som Stortinget enstemmig har vedtatt, kan bli nådd. Jeg vil bare sitere én setning fra innstillingen:

«Flertallet viser til at Stortingets vedtatte jordvernmål skal ligge fast.»

Det har også regjeringspartiene stemt for, og hvis vi nå kan forvente at dette er utgangspunktet for det arbeidet som statsråden og departementet går i gang med, vil vi i Kristelig Folkeparti bidra til at statsråden kan få ekstra tid til dette. Men bestillingen er klokkeklar, og det ville vært veldig greit om statsråden bare kunne avklare endelig at vi har den felles forståelsen – så skal han i hvert fall få støtte fra oss til å få ekstra tid til arbeidet.

André N. Skjelstad (V) [11:47:58]: Vi støtter selvfølgelig også at vi får et best mulig grunnlag for å følge opp jordvernstrategien, noe som ser ut til å bli et omforent forslag i denne sal.

Noen punkter helt på tampen av debatten: Det er brakt opp flere ting her om beredskap. Jeg tror vi i hvert fall er nødt til å ha som mantra at grasarealene selvfølgelig gir en mulighet til produksjon, om det ikke nødvendigvis er en beredskapslagring.

Så har det vært viktig i løpet av den perioden ikke minst – som flere også har vært innom – at den største beredskapen vi har, er kanaliseringspolitikken vår. Det er faktisk den største beredskapsstrategien som vi har mulighet til å styre etter. For nettopp det å holde de arealene som man skal produsere korn på, i hevd – som for så vidt ikke er så ulikt det representanten Lundteigen sa i går, som vi er enig i – nettopp de mulighetene som gjør at man holder jord i hevd, er kanskje den største beredskapsstrategien. Men i en beredskapsstrategi kunne det vært interessant at tilgang på vann også hadde blitt omhandlet, når vi vet at i Asia er problemet at man har en så stor grad av forurensning av vannet at man ikke klarer å levere et produkt i den andre enden som er godt nok.

Det har knapt nok vært større fokusering på jordvern enn de fire siste årene. Det synes jeg som Venstre-mann er gladelig, jeg synes det er gladelig at vi har fokusert på det. Og så er det i noen sammenhenger et paradoks – om det er den eller den fargen – at i hvert fall i den byen som er den største nærmest meg, Trondheim, har de strategiene ikke blitt fulgt opp noe særlig. Der bygges det ned.

Jeg håper vi også kan ha en bevisstgjøring rundt dette med tettstedsutvikling. Arealene rundt byene er veldig god landbruksjord, men de bygges også lettest ned. Det tror jeg også er noe vi er nødt til å ta med oss. I kveld skal jeg på et veimøte selv, der det er konkurranse mellom matjord og vei, og der matjord ofte taper. Jeg tror vi også er nødt til å ha en større grad av bevisstgjøring når det bygges veier. Selvfølgelig koster det noe mer ikke å bygge på matjord, men det langsiktige perspektivet er at vi er nødt til å reise oss for at det ikke blir bygd ned mer enn det som strengt tatt er nødvendig.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:51:07]: Den arabiske våren og koblingen til tørken i Svartehavsregionen er det som er bakgrunnen for at det er aktuelt i denne sammenhengen og i saken. Representanten Nilsen fra Høyre har helt rett i at arbeidsledighet naturligvis var et stort problem i tillegg. Poenget mitt var at det ble lagt restriksjoner på å eksportere korn fra Svartehavsregionen, noe som var medvirkende til at prisene økte og brød ble en av de viktigste parolene under den arabiske våren. Det er faktumet som vi må forholde oss til. Som John Maynard Keynes en gang sa: Når informasjonen endrer seg, endrer jeg mine konklusjoner.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:52:17]: Statsråden påpeker helt presist at det er i og nært rundt tettstedene at vi har de største utfordringene. Det som var mitt hovedpoeng, er at innenfor det nasjonale jordvernmålet må

en få en mer aktiv diskusjon i de enkelte kommuner og bystyres, for det er de som i praksis avgjør om det nasjonale jordvernmålet blir gjennomført sånn som lovverket er. Derfor må det fra regjeringas side være en oppfølging av den nasjonale jordvernstrategien med meldinger til kommuner og bystyres, sånn at en her får en diskusjon omkring bruk av jord rundt hver eneste by og hvert eneste tettsted, at en etter plan- og bygningsloven kan bestemme at en regulerer arealene til jordbruk, sånn at jorden er opptatt – med tanke på andre formål.

Beredskap er knyttet til størrelsen på arealene og fruktbarheten på arealene, og at arealene er i drift – man er inne på kvaliteten av det hele. Da er vi naturlig over på lønnsomhet. Man får ikke et sterkere jordvern uten at verdien av arealene blir høyere. Det betyr at de plantene som vokser på de arealene, må få en høyere verdi. Det er en verdi som blir fastlagt i jordbruksoppgjøret, ved at en fastsetter kornprisen. Kornprisen henger sammen med kraftfôrprisen, og det er kraftfôrprisen som definerer verdien av graset. Det er de faglige sammenhengene. Lav verdi på korn, prisnedskrivning på korn til kraftfôr, gir lave verdier på graset. Dermed blir jorden utsatt for et veldig press, for den har ikke noen særlig verdi. Det fører også til at kvaliteten på arealene blir svakere, for det lønner seg ikke å være dyktig som gårdbruker.

Da jeg tok ordet, var det fordi statsråden ikke ga svar på det som er regjeringas beskrivelse av samfunnsoppdraget. Regjeringa beskriver samfunnsoppdraget for norsk jordbruk slik at det blir gjennomført enten man importerer korn eller ikke importerer korn. Det er det som ved behandlingen av meldingen ikke fikk flertall her i salen, hvor Kristelig Folkeparti gikk sammen med de rød-grønne partiene og sa at man er nødt til å ta hensyn til importen av korn når man skal se på om samfunnsoppdraget er gjennomført eller ikke.

Jeg gjentar spørsmålet: Vil statsråden følge opp den flertallsmerknaden som var i innstillingen til behandlingen av jordbruksmeldingen, som ble avgitt 6. april 2017, hvor det heter at en skal ta hensyn til importen av korn? Da vil sjølforsyningsgraden reduseres fra 50 pst. – som departementet ønsker å framstille det som – til det reelle, som er om lag 40 pst.

Ingunn Foss (H) [11:55:32]: Debatten her i salen i dag har vist at det er stor enighet om at vern av matjord er viktig, spesielt med tanke på økt matproduksjon og beredskap. Både Jeløya-plattformen og den forrige regjeringsplattformen har hatt stort fokus på dette.

Vi må legge til rette for mer matproduksjon og produsere de matvarene som det er best forutsetninger for i de forskjellige delene av landet. Dette legger regjeringen til rette for, og matproduksjonen øker.

Klimaendringene fører helt klart til at det blir dårligere produksjonsgrunnlag i de områdene som opplever lange tørkeperioder. Dette ser vi helt tydelig både i Afrika, i Asia og i USA.

Så en kommentar til representanten Ole André Myhrvold fra Senterpartiet, som tydeligvis ikke ser noen etiske betenkeligheter med at når produksjonsgrunnlaget i andre land blir dårligere på grunn av klimaendringer, skal Norge gå ut i internasjonale markeder og kjøpe korn for å legge på lager i Norge. Noe annet er å bygge opp lager på gårdsnivå i Norge, noe statsråden uttaler at han stiller seg positiv til.

Så en kommentar til Per Olaf Lundteigen om selvforsyning. Selvforsyning regnes på kaloribasis i et vanlig norsk kosthold etter internasjonal standard. Men som kjent inneholder et vanlig norsk kosthold både frukt og grønnsaker, sukker og en rekke andre matvarer som det ikke er mulig å dyrke i Norge. Per i dag er jo Norge tett på selvforsynt med både kjøtt, melk, egg og mange grønnsaker. I tillegg har vi en stor sjømatsektor som vi kan ty til i en eventuell krise. Norge er kanskje bedre stilt enn de fleste andre land i verden.

I løpet av debatten ser det ut som at forslaget om revidert jordvernstrategi er endret til at Stortinget ber regjeringen fremme en oppdatert jordvernstrategi i forbindelse med budsjettet for 2019, og jeg vil anbefale Høyre å støtte det.

Presidenten: Representanten Nils T. Bjørke har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nils T. Bjørke (Sp) [11:57:35]: Det er interessant å høyra Høyre her, der Høgres representant Nilsen seier at dette lageret er så lite at det har inga betydning, medan Ingunn Foss meiner at det er uetisk å laga eit matkornlager. Det er ikkje så lett å skjønna samanhengen. Eg må jo seia at det må vera mindre uetisk å handla inn når det er gode tider og normal tilgang på mat, slik at me slepp å slåst om det når det er krise og vanskelege tider. Det er jo nettopp då ein kan utfordra den internasjonale situasjonen.

Eg er glad for at Nilsen sa at det var viktig å ta vare på grasarealet, og det er det. Men skal me ta vare på det og ha det i beredskap, er det faktisk nøydt til å vera i aktiv bruk. Me er nøydde til å ha struktur og distriktsverkemiddel skal me klara å bruka dette tungdrivne arealet, slik at det er klart til strammare tider.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:58:49]: Senterpartiets forslag i dag om å be regjeringen «iverksette tiltak for å særlig overvåke prosesser med omdisponering av dyrka og dyrkbar mark i kommuner som er vedtatt sammenslått i tiden frem til sammenslåingen skjer», er en natur-

lig følge av at vi ser at kommuner som er i en sammenslåingsprosess, nå strategisk igangsetter regulering av områder for å sikre og sementere strukturer innenfor eksisterende kommunegrenser. Det kan ikke være riktig når ett av seks mål med kommunereformen fra starten av fra regjeringens side var nettopp bedre og mer helhetlig samfunnsplanlegging, hvor jordvernet var et viktig argument.

Dette forslaget er også noe annet enn forslaget om investeringsstopp, som regjeringen foreslo innledningsvis i kommunereformen. Investeringsstoppen omhandlet alle kommuner og kom på et helt annet tidspunkt i reformprosessen.

Senterpartiets forslag er mer å regne som en sikkerhetsventil i sammenslåingsprosessen mot at kommuner skynder seg å regulere bort dyrebar matjord. Da blir det merkelig å sitte stille og se på at man nå detaljregulerer en uerstattelig ressurs for å legge til rette for bilbutikker, møbelbutikker og lagre, for å nevne noen av de formålene matjord absolutt ikke bør brukes til.

Jeg appellerer derfor til Stortinget, og særlig til Kristelig Folkeparti, om å være med på å legge inn denne sikkerhetsventilen, en sikkerhetsventil som vil bidra til at det ikke gjøres kortsiktige valg basert på en gammeldags – gårdsdagens – holdning til arealdisponering.

La ikke reformens intensjon om bedre arealdisponering glippe nå. La i så fall et nytt kommunestyre etter 2020 få muligheten til å vurdere samfunnsnytt og disponeringen.

Statsråd Jon Georg Dale [12:00:56]: Først til representanten Reiten, som egentleg utfordra meg på om ein kan ha tillit til at vi følgjer opp det eg har sagt: Eg er ein av dei få i salen som må ha tillit kvar dag og ikkje berre kvart fjerde år. Det er eg kjent med. Viss ein opplever at eg misbruker den tilliten eg er gjeven, har ein også moglegheit til å gjere noko med det.

Den utfordringa vi har i arealpolitikken, er ikkje berre at vi skal gå frå eit mål om 6 000 dekar til 4 000 dekar maksimal nedbygging, men vi skal gå frå eit snitt på 7 600 dekar dei fire siste åra til maksimalt 4 000 dekar. Det viser litt av utfordringa. Det er årlege variasjonar, det vil det alltid vere. Vi skal i praksis krympe avstanden som er mykje større enn det tidlegare målet. Det tidlegare målet vart ikkje nådd. Det viser litt av dei utfordringane vi står overfor. Difor må vi føre ein landbrukspolitikk som gjer at ein tør å prioritere. Då er det greitt å minne representanten Lundteigen om at han ved behandlinga av inneverande års jordbruksavtale hadde moglegheit til å stemme for ein høgare kraftfôrpris med mindre pengar brukt på prisnedskrivning enn det som vart utfallet etter at Senterpartiet forhandla opp prisnedskrivninga og ned kraftfôrprisen. Det er greitt å meine det same i

vedtak som ein meiner kvar gong ein er på talarstolen i Stortinget.

Det er også grunn til å kome inn på ei anna problemstilling. For ja, vi har bygd ned mykje dyrka jord, men jordbruket har også bygd ned ganske mykje dyrka jord. 1 750 dekar i året, 22 pst. av neddyrkinga som skjer, skjer heilt utan noka form for søknadsprosess. Det inngår ikkje i Stortingets jordvernmål. Spørsmålet vi også må stille oss viss vi skal gjere ein grundigare jobb med dette fram til vi leverer eit nytt dokument til Stortinget, er om det er jordvernmålet til Stortinget som er det viktigaste, eller om det er total nedbygging av dyrka jord. Når ein følgjer debatten her, kan det verke som om det er det siste, sjølv om regjeringa naturlegvis er bunden av det første.

Vi er nøydde til å sjå på fleire ting i dette arbeidet, men det viktigaste av alt er at Stortinget avklarar kva slags forventningar vi skal ha til kommunane. Viss ein skal oppfordre kommunane til å gjere ein grundigare jobb med dette, er det faretruande når enkelte parti her truar med at dei skal miste ansvaret for det. Det gjev ikkje meg noko godt mandat til å ha ein konstruktiv dialog med kommunane om dette. Det er greitt at Stortinget gjennom vedtak i dag også avklarar at dei som tek til orde for det, ikkje har fleirtal.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:04:08]: I FN er det flere organisasjonar som jobber med mat og matsikkerhet. Hvis man ser på andre typer varer, er det ikke noe tilsvarende for dem. Det er selvfølgelig fordi mat er helt definerende for menneskeheten, og matsikkerhet er helt definerende for fred. Derfor synes jeg det blir litt historieløst det jeg hører fra noen av representantene fra Høyre.

Når det gjelder beredskapslagring, har man det nettopp for å redusere svingningene i verdens matvarepriser. Den siste store svingningen vi så, var – som jeg nevnte i stad – den som skjedde sommeren 2010, på grunn av uår i Svartehavsregionen. Da ble det en voldsom vekst i verdens hvetepriser, og den største importøren av hvete i Svartehavsregionen er Egypt.

Det er alltid sammensatte årsaker til at noe skjer, men en av de tre hovedparolene på gaten i Egypt dreide seg om brød. Det kan man ikke snakke bort. Sånn er det. Hvis man leste det første programmet fra Egypts tidligere president Mohammed Mursi, så ville han øke Egypts hveteproduksjon. Han fikk det ikke til og ble kastet sommeren 2013 i en ny revolusjon, og Abdel Fattah al-Sisi overtok som president. Hva gjorde Putin så overfor president al-Sisi? Han startet et hveteprogram for å ha en bedre hveteeksport til Egypt. Hvis jeg ikke husker helt feil, var 40 pst. av all hveten som Egypt fikk i 2014, fra nettopp Russland. Og det en ser et par år etterpå, er at Russland har et tettere og tettere militært samarbeid

med al-Sisi. Så den som ikke har kunnskap om mat og makt, og som også ønsker å le litt av det, er historieløs og kan for lite om sin samtid.

Hvis man leser John Kerrys tale om situasjonen i Syria og folkevandringen der ved oppstarten av konflikten, og ser på alle varslene FAO, FNs organisasjon for ernæring og landbruk, fikk om matvarekrisen ved oppstarten av den krisen, ser man at de er historieløse, kan for lite om sin samtid og leser for lite i internasjonale medier om mat og matvaresituasjonen. Det er det dette handler om til syvende og sist: Blir det uro rundt mat, blir det uro rundt alt.

Beredskap handler om å planlegge for det utenkelige. Det er utenkelig for oss at det skal bli matvarekrise nå, men det er klokt å ha en beredskap for det. Det er klokt å ha en buffer som kan stabilisere, og det er klokt å ha matjord til kommende generasjoner, for det vil ikke gå av moten å spise. Vi kommer til å spise om 50 år og om 100 år, og da er det klokt å ha den ressursen i Norge. Er det noe de siste tiårene har vist oss, er det at den sikkerhetspolitiske situasjonen snur veldig, veldig fort. Da er det klokt for et land å være konservativ og ta vare på den mest grunnleggende ressursen av alt. Og det er klokt for en stortingsrepresentant å være kunnskapssøkende – ikke bare tro på det som er ved egen nesetipp.

Steinar Ness (Sp) [12:07:03]: Det har vore interessant å følgje denne debatten og mangelen på gode argument frå regjeringspartia. Særleg dei avsporingane som har vorte prøvde, viser at mange slit med å ha gode argument imot at vi skal ha beredskapslagring av korn. Eg skal nemne to tema: vatn og kanaliseringpolitikk.

Tilgang til vatn og kampen om vassressursane har vore viktig i det internasjonale samfunnet gjennom lang, lang tid. Debatten vert heilt openbert viktigare i åra framover, og mange meiner at kampen om vassressursane vert viktigare enn kampen om olje. Men ein skal vere meir enn rimeleg pessimistisk for å meine at tilgang til vatn er den sentrale beredskapsutfordringa i Noreg, på både kort, mellomlang og lang sikt, for å bruke dei orda.

Når det gjeld kanaliseringpolitikken, er jordas verdi i beredskapssamanheng knytt til at ho vert dyrka og halden i hevd, slik at ein kan dyrke mat på ho. Då må ein på det området fokusere på dei grasareala som går ut av produksjon. Jord som er attgrodd, har ikkje nokon stor verdi i beredskapssamanheng.

Eg må igjen etterlyse svar frå regjeringspartia om det som er noko av grunnlaget for den usemja som er her. Eg siterte frå Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, DSB, i stad og skal gjenta det:

«En viktig forutsetning her er at fungerende internasjonale handelssystemer gjør det mulig å importere mat.»

Regjeringspartia bygger heile sin argumentasjon på at uavhengig av kva som skjer – anten det gjeld elektrisitet, straum, atomulykker, krig eller internasjonale konflikter – er matproduksjonen stabil og fast i alle land, tilgangen på mat er god, og handelssystema går som om det skulle vore fredstid og inga ulykke hadde skjedd.

Føler regjeringspartia seg trygge på denne føresetnaden som grunnlag for dei standpunkta dei tek?

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:09:24]: Sjølforsyningsgraden av mat kan bedres hvis vi spiser mer fisk og mindre kjøtt, spiser opp hele dyret – ikke, som nå, bare de beste delene – og spiser opp det vi har forsynt oss med på tallerkenen. Jeg vil understreke det. Men i tillegg må vi redusere importen av korn. Det er det som er joken.

Statsråden vil ikke endre sin forståelse av samfunnsoppdraget, på tross av merknader som har flertall ved behandlingen. Det sier meg at det her er behov for vedtak i Stortinget, slik at det blir slått fast, for det er helt grunnleggende for hva vi vil med norsk jordbruk.

Til slutt: Min stemmegivning når det gjelder tidligere jordbruksoppgjør, hang sammen med at regjeringa der hadde tatt en rekke forhold inn i det samme forslaget, så det var helt riktig å stemme mot regjeringas forslag. Samtidig vil jeg understreke: Kraftforprisen må opp, for den bestemmer verdien av graset. Vi får ikke verdi på graset uten en høyere kraftforpris. Det er en faglig-politisk sammenheng som står som en stolpe.

Terje Aasland (A) [12:10:44]: Jeg vil bare klargjøre Arbeiderpartiets posisjon helt på slutten av denne diskusjonen. Jeg oppfatter statsråden dit hen nå at han helt og holdent stiller seg bak Stortingets vedtatte mål om at det ikke skal omdisponeres mer enn 4 000 dekar fra 2020 og framover, og at han har til hensikt å levere tiltak og konkrete forslag dersom vi utsetter fristen fra revidert nasjonalbudsjett til statsbudsjettet for 2019 – altså at han vil fremme konkrete tiltak og forslag for å imøtekomme akkurat det. Så på den bakgrunn mener jeg, på vegne av i hvert fall de partiene som stiller seg bak flertallsinnstillingen, at vi kan endre fra revidert nasjonalbudsjett til statsbudsjettet 2019, med det som utgangspunkt.

Det vil være slik at det er ganske krevende å gjøre det. Det sier statsråden selv. Og han må da også erkjenne at noe av det som er krevende, faktisk er å få en dialog – eller samspill, eller samarbeid – med kommuner og andre offentlige etater, eller å regulere dem, slik at de faktisk ikke omdisponerer mer dyrkbar mark enn de 4 000 må-

lene. I og med at han også understreker at han er avhengig av tillit hver eneste dag, forutsetter jeg at om han skal opprettholde tilliten etter at statsbudsjettet er lagt fram, får han vise konkrete, gode tiltak som gjør at vi ikke overstiger 4 000 mål omdisponert dyrket jord i ettertid etter at statsbudsjettet er lagt fram – eller fra 2020, unnskyld; han skal få det siste året.

Ivar Odnes (Sp) [12:12:34]: Det er i seg sjølv utruleg at nasjonalforsamlinga i det heile diskuterer, for eller imot, om vi skal sikra dei areala som i dag vert brukte til matproduksjon, og om vi skal ha eit beredskapslager av matkorn for eiga befolkning. Å hevda at vi ikkje treng beredskapslager for mat fordi vi ikkje har hatt bruk for det til no, er dessverre den same tonen som dagens regjering har i alt, også når det handlar om beredskap som politi, brannvesen og ambulanse.

Beredskap kostar, men det vil kosta endå meir om vi ikkje er budde. Verda har dei siste åra sett nok av feilvurdering av beredskapsbehovet. Av historia vår har vi lært betydinga av å ha beredskapslager av matkorn. Noreg er eit land med stor risiko for knappleik i kornforsyninga.

I perioden 1735 til 1788 leid Noreg under dansk handelsmonopol, vi fekk handelsblokaden frå 1807 til 1814, og seinare skulle matsituasjonen verta svært vanskeleg under den fyrste verdskrigen. I den politiske kampen etter den fyrste verdskrigen vart Statens kornforretning oppretta, med eit monopol på kornomsetninga. Dette gjorde at vi stod betre rusta då den andre verdskrigen starta.

Er det noko krig og kriser viser, er det at omstillings- evna i industrien er stor, mens matproduksjon er meir krevjande å erstatta. Det tek tid å auka matproduksjonen og laga lager att om krisa skulle oppstå. Vårt årlege behov for korn og kraftfôr er 2,5 millionar tonn korn, og om lag halvparten vert importert. Det er med og syner kva for dimensjonar vi pratar om. At landbruksministeren syner til at EØS-avtala og samarbeid med EU sikrar matberedskapen vår, er eit oppsiktsvekkjande standpunkt. At ein statsråd som har ansvaret for det departementet som skal sørge for norsk matproduksjon og mat til folket, så lett- vint berre syner til at det er andre land som skal sikra oss mat i krisetider, er oppsiktsvekkjande.

Det er vår plikt som nasjonalforsamling å sikra beredskap av mat på lik line med at vi sikrar beredskapen for nasjonen og tryggleiken for innbyggjarane med tanke på angrep på landet og interessene våre. For Senterpartiet er det vesentleg å sørge for at vi har ein matproduksjon over heile landet, og at vi som nasjon har ein beredskap og strategi for å sikra innbyggjarane våre mat om krisa skulle oppstå. Difor er det òg gledeleg at det no er eit fleirtal i denne salen for nettopp styrking av jordvernet, og at vi får opp att ei sak om etablering av nasjo-

nale beredskapslager av korn i Noreg. Senterpartiet tykkjer forslaga som kjem frå Miljøpartiet Dei Grøne, er gode, men at dette er saker og standpunkt som må koma att når vi får saka att i neste omgang.

Ketil Kjenseth (V) [12:15:46]: Jeg tar ordet til slutt fordi representanten Steinar Reiten bringer inn en dimensjon i debatten – det gjorde for så vidt også representanten Slagsvold Vedum – om den historiske betydningen. Det er en viktig del av bakgrunnen for debatten, men vi diskuterer tross alt først og fremst hva vi skal gjøre for å bygge ned mindre matjord i Norge. Da kan ikke Senterpartiet være som en dårlig innstilt parabolantenne, der det er helt umulig å tolke signalene. Vil de være med på – i sine egne kommuner der de har ordfører – å sette i verk tiltakene, eller ikke? Er det Stortinget som skal ta ansvaret for dette, eller skal lokaldemokratiet også være med på det? En kommer ikke bort fra at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har de fleste ordførerne i Norge, og da må en ivareta ansvaret.

Jeg deler det jeg oppfatter er representanten Lundteigens viktigste innspill i debatten: Ja, vi skal ha respekt og tillit til lokaldemokratiet, og det må være med på å løse denne utfordringen. Det er ikke Stortinget og Fylkesmannen alene som skal ivareta de felles interessene. Det må lokaldemokratiet gjøre, og det må vi ta et felles politisk ansvar for.

Jeg registrerer at representanten Ivar Odnes synes det er interessante forslag fra Miljøpartiet De Grønne, som han vil vurdere nærmere. Det tolker jeg som at det er en diskusjon i Senterpartiet om hvilke kriterier en skal legge mest vekt på. Det leder meg til at det må være en debatt i Senterpartiet om å skulle frata lokaldemokratiet noe ansvar og overstyre det. Jeg ser fram til den debatten. Derfor var også mitt innlegg tidligere myntet på følgende: Er det en debatt om makt i Stortinget vi har i dag, eller er det en oppvisning i nasjonal avmakt? Dette har vi hatt i forvaltningen i mange tiår, og vi vil ha det i mange tiår framover – vi er nødt til å diskutere det i et langsiktig perspektiv.

Når det gjelder vannressursene i Norge, skal en være rimelig pessimistisk for å tro på mangel. Men vi står overfor noen utfordringer når det gjelder å forvalte vannressursene i Norge. Landbruket er også en del av de utfordringene vi står overfor når det gjelder det. Det er en del fjorder som får tilført for mye næringsalter, og det går på sikt også ut over landbruket. En må være med på å ta ansvaret. Vi kommer i klimadiskusjonen ikke utenom – enten det er klimatilpasning eller det er å redusere klimautslipp – at transport og landbruk må være med og ta sin del av forpliktelsene. Uten det kommer vi ikke videre. Det er også å ta et stort og helhetlig ansvar for å sikre framtidig matproduksjon.

Når det gjelder kanaliseringspolitikken, synes jeg at representanten Adelsten Iversen hadde et godt innlegg om det arktiske landbruket. Det leder også over til diskusjonen om høylandslandbruket. Vi kan ikke la disse arealene slippe ut av hendene våre, samtidig som vi ... (presidenten klubber).

Willfred Nordlund (Sp) [12:19:15]: Det var mange ting som ble tatt opp i siste talers innlegg, som kanskje kunne krevd en full ny runde, for temaene krever inngående debatt om hvordan man ønsker å gå videre. Men det som diskuteres her i dag, handler om hvordan vi skal ta vare på noe som er av nasjonal betydning, nemlig matjorda. Framover kommer det til å være avgjørende at vi i fellesskap, i denne salen, i samarbeid med våre lokalt folkevalgte, uavhengig av parti, evner å se behovet for mat, både nå og i framtiden.

I dag har man plan- og bygningsloven, som i utgangspunktet skal verne om jordressursene vi har i landet. Jeg tror det er helt nødvendig at man faktisk setter noen nasjonale retningslinjer og noen nasjonale mål for hvor mye man mener er akseptabelt at nedbygges. Da må man drøfte hvilke muligheter man har for å bygge opp areal til erstatning for det som går ut. Det skal bli en interessant debatt, når vi kommer inn i den – på bakgrunn av den høringen som regjeringen har nå, bl.a. om nydyrking av myr. Da kommer vi til å måtte foreta flere avveininger, bl.a. om det som gjelder klima, som representanten Kjenseth var inne på, om det som gjelder biologisk mangfold, og ikke minst om hvordan man skal sørge for at vi har tilstrekkelig areal til matproduksjon opp mot det som er FN's mål, nemlig at man skal produsere så mye mat til egen befolkning som overhodet mulig.

Så til spørsmålet om Senterpartiet mener vi skal pålegge folk i kommunene – og kanskje også våre egne – å ta sterke hensyn til jordvern: Det er en debatt som kunne være interessant, for tillit er et stikkord her, og tillit er jo noe man opparbeider seg over tid. Jeg registrerer at det er enkelte kommuner som i forbindelse med kommunesammenslåingsprosessen – uavhengig av hvilket politisk flertall som er nå – har hatt det ekstremt travelt med å hurtigregulere områder hos seg lokalt, før man inngår i en ny storkommune. Det vil jeg advare mot og viser til at man har en plan- og bygningslov som nettopp skal ivareta slike forhold, og at det kan vente til de nye kommunene er klare.

Avslutningsvis tenkte jeg å si noe til det at statsråden spurte om det var Stortingets mål som var det viktigste, eller om det var mest mulig reduksjon i nedbygging av areal. Til det er det å si at jeg tror ikke Stortinget blir veldig lei seg om man kommer under 4 000 dekar, for det er ikke sånn at 4 000 dekar er det nøyaktige lestmålet man

har. Flertallet i denne salen ser nok gjerne at man kommer enda lavere.

Statsråd Jon Georg Dale [12:22:26]: Heilt avslutningsvis er det naturleg, i diskusjonen om nedbygging, også å ta med seg at vi trass alt tillèt fire gonger så mykje nydyrking kvart år som vi byggjer ned. Mange bønder vil investere i jordressursen sin for mange generasjonar framover. Det er ei av dei gledelege sidene ved dagens landbrukspolitik.

Samtidig er det naturleg å minne representantane frå Senterpartiet og Arbeidarpartiet om at det framleis finst telefonar på stortingskontora. Viss ein er veldig oppteken av dette, er telefonen truleg kort til Orkdal og andre kommunar, der ein sjølv sit og leiar prosessar som no medfører nedbygging av dyrka jord. Viss ein meiner det i stortingssalen, bør ein også utøve den påverknaden ein eventuelt måtte ha på eigne partifellar landet over. Eg legg til grunn at Senterpartiet og Arbeidarpartiet er så pass konsistente.

Utover det vil eg takke både Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti og dei andre forslagsstillarane for ei konstruktiv tilnærming gjennom behandlinga i denne innstillinga. I utgangspunktet gjev det større moglegheit for departementet til å svare skikkeleg når det gjeld dei vurderingane ein ber om, og vi skal halde oppe det arbeidet vi har for å nå jordvernmålet om maksimalt 4 000 dekar nedbygd per år. Det viste seg nok ein gong, etter den diskusjonen vi har sett dei siste vekene, at det ikkje var grunnlag for nokon stor politisk konflikt på dette området – for i dag samla Stortinget seg igjen.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:24:28]: Vi kommer nok til å merke i denne stortingsperioden at Jon Georg Dale kommer til å være en av den norske regjeringens mest maktesløse statsråder. Han er jo selv en svoren tilhenger av å redusere tollvernet, men heldigvis har vi et stortingsflertall som tenker annerledes. I diskusjoner om jordvern har Fremskrittspartiet alltid vært et parti som har vært positive til å bygge ned matjord, men heldigvis har vi et stortingsflertall som tenker annerledes. Det er heldigvis sånn at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har fått redusert sin makt, og Stortinget har fått økt sin makt

Grunnen til at jeg tok ordet til en merknad her, var at det å sikre matforsyningen til et land ikke er lokalpolitikeres ansvar, det er et nasjonalt ansvar. Det er regjeringens og Stortingets ansvar, og da er det Stortinget og regjeringen som må legge føringene for hvor mye matjord som skal omdisponeres: Det er vi som har ansvar for at

vi har en beredskap hvis krisen er der. Derfor er det framsynt og klokt, det som nå gjøres ved at Stortinget tar noen overordnede valg og ikke gjør det så lettvtint som statsråden sier, ved å ta noen telefoner fra et kontor. Det er nasjonal politikk, det er storpolitikk. Heldigvis har vi et storting som ser det – regjeringen ser det ikke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 12 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 6–12, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslagene nr. 6–12, fra de Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer i jordlova som gir dyrka og dyrkbar jord et reelt vern gjennom en vesentlig innstramming av muligheten for dispensasjoner fra det generelle kravet om at dyrka og dyrkbar jord ikke skal brukes til andre formål enn matproduksjon.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dispensasjon fra vernet av dyrka og dyrkbar jord kun kan gis av en nasjonal planmyndighet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en egen hjemmel i jordlova som gjør det mulig å gi den mest fruktbare matjorda varig vern.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Fylkesmannen økte ressurser og myndighet til å stanse lokale vedtak om nedbygging av dyrka og dyrkbar jord frem til en ny jordlov er på plass.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen skjerpe inn og fremme forslag om å lovfeste måltallet for nedbygging av matjord.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om jordflytting og etablering av erstatningsområder for dyr-

ka og dyrkbar jord som går tapt, jordflytting skal kun benyttes som en siste utvei og ikke føre til nedbygging av verdifull natur.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer i jordlova som gjør det lettere å følge opp brudd på jordlova inkludert ulovlig nedbygging av dyrka og dyrkbar jord.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.34.58)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 1–4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å slutte seg til Frankrikes «4 per 1000-initiativ» og hvilke konsekvenser det vil ha, og komme tilbake til saken i revidert nasjonalbudsjett 2018.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen overvåke risiko for internasjonal tilbudsvikt av korn og gi en vurdering av situasjonen det enkelte år i forbindelse med statsbudsjettet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kvantifisere potensialet for omstilling av matproduksjonen i Norge beregnet ved bortfall av korn- og førimport og kvantifisere potensialet for omstilling av forbruksmønstre i krisetider, og på egnet måte legge dette frem for Stortinget.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig starte opp arbeidet med å innføre beredskapslagring av matkorn og at dette følges opp videre i statsbudsjettet for 2019.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.35.23)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å særlig overvåke prosesser med omdisponering av dyrka og dyrkbar mark i kommuner som er vedtatt sammenslått i tiden frem til sammenslåingen skjer. Formålet skal være å unngå at kommuner foretar strategiske omdisponering av dyrka og dyrkbar mark i sin del av den nye kommunen før sammenslåingen skjer.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.35.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen fremme en oppdatert jordvernstrategi i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2019.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at under debatten er ordlyden i I endret.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget i løpet av 2019 om etablering av nasjonale beredskapslagre av korn.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen. Presidenten antar at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.36.43)

Videre var innstilt:

III

Dokument 8:35 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om styrket

beredskap gjennom et sterkere jordvern og beredskapslagring av matkorn – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 94 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 12.37.21)

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:41 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om en ny jordvernpolitikk som sikrer reelt, nasjonalt vern av matjorda – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 96 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.37.54)

Sak nr. 2 [12:38:05]

Referat

1. (241) Energi- og miljøkomiteen melder å ha valgt Ketil Kjenseth til leder.
2. (242) Finanskomiteen melder å ha valgt Henrik Asheim til leder og Rigmor Aasrud til første nestleder.
3. (243) Kommunal- og forvaltningskomiteen melder å ha valgt Eirik Sivertsen til andre nestleder.

Enst.: Nr. 1–3 vedlegges protokollen.

4. (244) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslog Sem-Jacobsen, Per Olaf Lundteigen og Siv Mossleth om å utrede de samfunnsøkonomiske gevinstene og kostnadene ved istandsetting av verdensobjektet Tinnosbanen enten til ren museumsbane, eller til jernbanestrekning som også kan transportere gods og tømmer (Dokument 8:125 S (2017–2018))

Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.

5. (245) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jorunn Gleditsch Lossius, Knut Arild Hareide, Geir Jørgen Bekkevold og Trude Brosvik om å sikre at forsøk på kjøp av seksuelle tjenester er straffbart (Dokument 8:123 S (2017–2018))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

6. (246) Representantforslag fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug om mindre helseskadelig nærmiljø i byområder (Dokument 8:126 S (2017–2018))

Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

7. (247) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Knut Arild Hareide, Hans Fredrik Grøvan om at det skal være pålagt at nettbrett/PC/lignende enheter som er tilgjengelig for barn i barnehagen og i småskolen, skal benytte filter som hindrer elever tilgang til alvorlig skadelig innhold på nett (Dokument 8:124 S (2017–2018))

Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.38.

